

15 LET DRUŠTVA SLOVENCEV SAVA

V letu, ki je pred nami (2016), bo Društvo Slovencev v Beogradu – Društvo Sava obeležilo svojo 15. obletnico obstajanja. To je priložnost, ko pogledamo na njegovo večletno delo in se spomnimo posameznikov in skupin ljudi, ki so s svojim delom doprinesli k dejstvu, da je društvo nastalo in se ohranilo do danes.

V srcih Slovencev, ki živijo v Beogradu, je dolgo tlela misel o organiziranju skupnosti, ki bi imela za svoj cilj negovanje jezika, kulture in običajev zemlje, iz katere prihajajo sami ali njihovi starši. Dejanska realizacija te ideje se je začela udejanjati maja 2001, ko se je na Karaburmi zbrala skupina Slovencev in imenovala iniciativni odbor. 23. Junija 2001 je nastala ustanovna skupščina, zadnjega julijskega dne pa je bilo Društvo Sava tudi uradno registrirano. Ti začetni trenutki so bili veseli in polni pozitivnih načrtov, želja in občutij. Društvo je postalo mesto, ki je združevalo ljudi istega porekla, jezika ter kulture, mesto, kjer so se lahko medsebojno družili in veselili.

Prvo leto delovanja društvo ni imelo svojih prostorov za delovanje, predsedstvo in člani so se zbirali v temu brezplačno namenjenih prostorih v ulici Internacionalnih brigad 70. Po enem letu dela je prišlo do selitve v najete prostore v Višegradsko ulico 23, od leta 2011 pa društvo deluje v prostorih na Terazijah 3.

Na vseh naslovih so se Slovenci in njihovi prijatelji radi zbirali in družili ter načrtovali skupne aktivnosti.

Na začetku osnovanja in delovanja se je društvo soočalo z mnogimi težavami. Ker ni imelo izvora sredstev, je manjkalo vsega, kar je nujno potrebno za tekoče delovanje društva (sredstva za najem in opremo prostorov, plačilo telefonske linije ...). S pomočjo entuziazma in prostovoljne angažiranosti, predvsem vodilnih v društvu pa tudi nekaterih članov, je društvo iz leta v leto napredovalo in je danes lahko ponosno na svoje dosežene rezultate. Vsemu temu je v veliki meri pripomoglo intenzivno sodelovanje z Ambasado RS v Beogradu, pristojnimi ministrstvi v RS in predstavništvu slovenskih podjetij v Srbiji. Pozitivni odziv tega sodelovanja je omogočil, da je društvo obstalo in še napredovalo. Upamo, da bo tovrstno sodelovanje trajno in v korist vseh.

Od nastanka do danes obeležuje društvo številne praznike: Prešernov dan, Martinovo, prihod Miklavža. Prav tako je gostitelj mnogih gostovanj zborov, pesnikov, književnikov, slikarjev, ki prihajajo iz Slovenije. Na ta način skrbi za ohranjanje slovenskega jezika in kulture Slovencev v Beogradu. V pripravi in izvedbi teh aktivnosti sodelujejo mnogi člani društva. Pri mnogih – od najmlajših, ki so celo že tretja, četrta generacija izseljencev, do

najstarejših – se kaže veliko zanimanje za sodelovanje v različnih aktivnostih.

Eno od morda najpomembnejših aktivnosti društva je ustanovitev šole slovenskega jezika. Prva učiteljica in ustanoviteljica šole ter hkrati tudi najzaslužnejša za ohranjanje slovenskega jezika v Srbiji je Maja Đukanović. Zaradi njenega osebnega in profesionalnega angažiranja smo danes lahko ponosni na rezultate, ki jih šola daje.

V društvu so aktivne različne sekcije: plesna, likovna, fotografska in druge. Trenutno najaktivnejši so pevci vokalnega moškega zbora Kvartet Sava in ženski zbor Pojoča družba. Pevci nastopajo na skoraj vseh prireditvah v društvu in ga predstavljajo v mnogih mestih v Sloveniji in Srbiji.

Ob obletnici dela je prav, da se spomnimo na ljudi, ki so bili vodilni od nastanka, in na tiste, ki še danes vztrajno delujejo. Prvo predsedništvo so sestavljali Anica Sabo (predsednica), Slobodan Jakoš (podpredsednik), Jožefa Jozić (tajnica), Aleksandar Šuster in Ciril Zajc (člana). Šusterja in Zajca sta kmalu nadomestila Vladimir Uršič in Ivan Debeljak. Prvi predsednik skupščine je bil Vladimir Žnidarčič. Danes je predsednik društva Saša Verbić,

podpredsednik je Slobodan Jakoš, tajnica Galina Vrtačnik, člana sta Ivana Pejnović in Dušan Krivec, predsednik skupščine pa je Dragomir Zupanc. Dodati je treba, da je v dveh mandatih predsednikoval Vladimir Uršič, da je krajši čas društvo vodila Irena Kužnik in da je bil predsednik skupščine Željko Kljun. Vsak od njih je na svoj način zaznamoval delo društva, eno osebo pa je treba posebej izpostaviti. To je Slobodan Jakoš, ki ima v društvu že od nastanka vlogo podpredsednika in predstavlja svojevrstno ogrodje ter stalnico društvenega delovanja. Vsekakor je treba zapisati tudi, da je od 21-ih članov, kolikor jih je društvo štel ob ustanovitvi, število naraslo na 1920, v trenutku objave članka pa se bo to število še povečalo.

Medtem ko se v Beogradu kažejo znaki zime, megle in košave, je lepo vedeti in občutiti, da je nekje v tem mestu topel prostor, v katerem se lahko zbirajo Slovenci in njihovi prijatelji. V letu, ki je pred nami (2016), bo možnosti za druženje še več, saj bodo pripravljene različne dejavnosti, s katerimi bomo obeležili naš praznik. Na ta dogajanja ste vabljeni prav vsi člani in prijatelji Društva Sava.

Anica Sabo

Poziv članom Društva Sava za sodelovanje na razstavi „Sentiment“

V okviru Društva Sava pripravljamo razstavo, ki bo predstavila materialno – sentimentalno kulturno dediščino članov društva Slovencev v Beogradu. Na razstavi bodo prikazani predmeti, ki jih imate doma in ste jih kot posameznik ali družina podedovali (dokumenti, družinske fotografije, fotografije domačega kraja, razglednice, izrezki iz časopisov, brošure, ročno narejeni izdelki, predmeti, ki so vam dragi, filmski in video material, originali ali reprodukcije slik slovenskih umetnikov, spominske knjige, dnevniki, kosi oblačil ...) ter izhajajo iz Slovenije oziroma so del vaših spominov ali kako drugače povezani z matično domovino.

S tem opusom, to je zbirko spominov, ki so povezani z vam dragimi predmeti, bi na ustrezen muzeološki način predstavili vsakodnevno družinsko in profesionalno življenje vas in vaših najbližjih ter vaše čustveno potovanje skozi osebno in družinsko zgodovino. Člani Odbora za kulturo Društva Sava in Odbora za kulturo Nacionalnega sveta bodo predmete - eksponate, ki jih bodo člani Društva Sava predlagali, dokončno izbrali ter uvrstili na razstavo. Razstava bo pripravljena v skladu s sodobno razstavljalno prakso, po kateri bo na sodoben, interaktiven in kreativen način predstavljen material. Na razstavi bo vsak predmet prikazan kot »objekt – znamenje« (v smislu beseda in predmet) in obravnavan kot muzejski eksponat.

Če ste lastnik katerega koli od navedenih predmetov in če bi ga začasno odstopili za namene razstave, vas prosimo, da o tem obvestite Odbor za kulturo Društva Sava (sava-si@eunet.rs).

VPIS V POSEBNI IMENIK

Vpis v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine v Srbiji

Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin iz leta 2009 je omogočil vpis v posebne volilne imenike narodnih manjšin v Srbiji. Obrazec za vpis lahko prevzamete na spletnih straneh Nacionalnega sveta in Društva Sava.

Na osnovi Zakona o varovanju osebnih podatkov, ki velja od 1. 1. 2009, je za vpis v posebni volilni imenik potrebno izpolnjeni zahtevek za vpis osebno dostaviti pristojni občinski upravi, kjer imate prijavljeno prebivališče – ob predložitvi osebne izkaznice. Zakon tudi dopušča, da izpolnjen zahtevek skupaj

s fotokopijo osebne izkaznice pošljete priporočeno na naslov vaše pristojne občinske uprave. Pristojna občinska uprava bo na vaš naslov v 15 dneh poslala Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik. Vpis v posebni volilni imenik je oproščen plačila administrativnih stroškov.

Z vpisom v posebni volilni imenik se ne izgubijo druge volilne pravice.

Z Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah Slovenskega nacionalnega sveta, ki so vsaka štiri leta.

Za vso pomoč se pristrčno zahvaljujemo:

Urdu Republike Slovenije
za Slovence v zamejstvu in po
svetu

Ministrstvu za izobraževanje,
znanost in šport Republike
Slovenije

Nacionalnemu svetu
slovenske narodne manjšine

INTERVJU - dr. Anica Sabo

V okviru Biltena je ustanovljena tudi rubrika „Intervju“. V vsaki številki bomo intervjuvali enega člana Društva Sava. To bodo osebnosti, ki so na različne načine vplivale na oblikovanje Društva in tisti, ki aktivno sodelujejo v njegovem delovanju, ali na katerikoli drug način pozitivno delujejo v interesu Društva.

Dr. Anica Sabo, redna profesorica na Fakulteti za glasbeno umetnost v Beogradu, je bila leta 2001 prva predsednica Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava. Svoje delo in življenje je posvetila glasbi, hkrati pa tudi Slovincem v Beogradu, ki jim je s svojim delom in prizadevanjem omogočila, da se zbirajo, srečujejo in skupaj ohranjajo kulturne vezi z matično deželo Slovenijo.

Člani Društva Sava vas poznajo kot prvo predsednico Društva ter dolgoletno in aktivno članico Save, zato bi vas prosila, da za začetek predstavite drugo plat vašega delovanja, ki se nanaša na področje glasbene umetnosti.

Po izobrazbi sem skladateljica in s ponosom lahko povem, da sem študirala in se izpopolnjevala pri izrednih profesorjih in akademikih, naj samo izpostavim Stanojla Rajčića in Srđana Hofmana, pri katerem sem magistrirala iz kompozicije. Po končani fakulteti sem začela svojo pot kot asistentka in jo nadaljevala vse do redne profesorice na Katedri za glasbeno teorijo, kjer poučujem in delam še danes. Med tem sem seveda tudi doktorirala, in sicer s temo *Simetrija v glasbeni formi – metodološka vprašanja*.

Vsi, ki smo se v mladih letih učili kakšnega instrumenta, se spominjamo glasbene teorije kot predmeta, ki ga nismo preveč radi obiskovali, ker je bil dolgočasen oziroma smo bili premladi, da bi ga razumeli?

Področje glasbene teorije se pravzaprav brez pravega razloga ločuje od glasbe. Celotna glasbena teorija je poseben vidik interpretacije glasbe in se nanaša na sam notni zapis in zvok kompozicije.

Gre za različne teorije, ki so vezane na ta notni zapis, motiviko, semiotiko, hermenevotiko glasbenega dela in še druga številka področja. Glasbena teorija je zelo abstraktna, vendar vedno povezana s samim glasbenim delom. Jaz se ukvarjam predvsem s spoznavo glasbenega dela in zapletenimi procesi v zvezi z njegovo glasbeno obliko. Osnovni principi glasbene teorije izvirajo iz antične Grčije, veda o oblikoslovlju pa je bila utemeljena sredi 19. stoletja in se je razvijala vse do danes. Jaz v svojem raziskovanju sledim vsem novim teorijam ter z multidisciplinarnim načinom dela poskusim dati tudi svoj prispevek temu področju.

Omenili ste, da ste se v svojem raziskovanju ukvarjali tudi s simetrijo. Vsi vemo, kaj je simetrija na primer v likovnem delu, kaj pa je simetrija v glasbi?

Simetrija v glasbi je sinonim za lepo, skladno in celovito. To ni kontinuirana vrednost, ni samo ponavljanje, temveč v svojem bistvu vključuje spremembo. V glasbi je simetrija simetrija prostora in časa – tu pa se srečamo že s pravimi matematičnimi sistemi in načeli fizike ...

Kaj pa vaše skladateljsko delo?

Moj osnovni študij na Fakulteti za glasbeno umetnost je bil študij kompozicije, ob tem pa sem študirala tudi fagot. A lahko rečem, da je kompozicija moja prava strast in področje, kjer sem se našla. Skladanje me je privlačilo že v srednji šoli, takrat sem imela čudovito profesorico, ki me je spodbujala, naj se preizkusim tudi na tem področju. Sebe razumem predvsem kot skladateljico, to delam rada, rada skladam. Ne moreš pa biti dober skladatelj brez natančnega poznavanja teorije glasbe. V času mojega študija je obstajala zelo stroga šola kompozicije, tudi sam študijski program je bil zelo rigid. Profesor Rajčić, ki je sledil češki šoli kompozicije, nas je učil stroke, veščin in tehnike, vendar pri tem nismo bili omejeni in smo lahko našli prostor tudi za individualen izraz. To je bil čas, ko sta prednjačili moderna in avantgarda, vendar mene nista preveč zanimali. Moj opus je neoklasičen in neoimpresionističen.

Kateri od velikih skladateljev je najbolj vplival na vaše delo?

V tem trenutku ne morem izpostaviti enega ali nekaj skladateljev. Mislim, da so vsi vplivali name, različni seveda v različnih trenutkih in obdobjih, poleg tega pa se trudim, da se učim od vseh in jih nato intimno predelam v svojih kompozicijah.

Kdo pa je vaš najljubši skladatelj?

Mozart, brez dvoma.

Kaj vas trenutno najbolj zanima in kakšne so vaše kompozicije danes?

Do danes sem pisala glasbo za solo inštrumente, vokalno glasbo ter komorne in orkestralne zasedbe. Zadnja leta pa sem vse bolj posvečena komornemu žanru in v tem trenutku ne pišem za velik orkester, saj je izvajanje orkestralnih kompozicij danes težko izvedljivo in zato zame kot skladateljico manj zanimivo. Nedavno sem začela pisati tudi vokalno glasbo na besedila slovenske proze in poezije.

Pred več kot desetimi leti, natančneje leta 2002, je v Beogradu gostoval slovenski pisatelj Bojan Meserko, ki je na literarnem večeru predstavil svojo trilogijo romanov *Sanjališče*, *Sanjalnica* in *Senjalca*, ki jo je v srbsčino prevedla dr. Maja Đukanović. Ob tej priložnosti je član Društva Sava Janko Brezovar zelo doživeto pripovedoval kompleksne dele besedila iz omenjenih romanov. Pisatelj je po tem izrazil izredno zadovoljstvo s predstavitev svojih proznih del, meni pa je takoj postalo jasno, da bi bila takšna besedila lahko izredna inspiracija za glasbeno kompozicijo. Ta kompozicija je nastala sedem let kasneje in je napisana za recitatorja in komorno zasedbo.

Poleg del Bojana Meserka me pri mojem delu navdihujejo tudi poezija Miroslava Košute in dela Milana Dekleve.

Če prav razumem, vas v zadnjem času navdihuje predvsem slovenska poezija?

Da, seveda. Zelo rada imam poezijo. Ključen moment pri tej »ljubezni« je bilo *Leto slovenskega jezika*. Takrat je bilo v Beogradu organiziranih veliko literarnih večerov s gostujočimi avtorji, ki so v večini primerov svoja dela tudi brali. V

tem trenutku sem začela poezijo poslušati, nato pa tudi sama brati in raziskovati. Pri tem me je prevzel zvok besed v slovenščini in njihovo odzvanjanje v prostoru ... Nato sva skupaj z dr. Majo Đukanović začeli oblikovati projekt *Zborovsko ustvarjanje slovenskih skladateljev v Srbiji*, pri katerem sva upoštevali vse skladatelje, od Gallusa pa do mene. Za to priložnost sem tudi napisala kompozicijo na poezijo Barbare Korun.

Kakšen je vaš odnos do slovenskega jezika?

Slovenščine sem se naučila od staršev, doma smo govorili samo slovensko. Danes govorim in razmišljam v obeh jezikih, to je v srbsčini in slovenščini, tudi sanjam tako. Oba jezika imam za svoja in vsak mi na nek način govori in prija.

Druga povezava s slovenščino pa se je vzpostavila z ustanovitvijo Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava. Leta 2001, ko je bilo ustanovljeno Društvo, sem spoznala dr. Majo Đukanović, takrat

asistentko, danes pa redno profesorico na Filološki fakulteti v Beogradu. V prvih letih delovanja Društva sva skupaj organizirali številna srečanja Slovencev v Beogradu, ki so v glavnem obeleževala posamezne praznike, a tudi druge kulturne dogodke. Od začetka je obstajal tudi pevski zbor, posebno pa moram izpostaviti aktivno sodelovanje mladih in otrok. Inicijator ustanovitve Društva je bil v največji meri monsinjor Jože Hauptman, ki je bil že prej osebnost, okrog katere so se zbirali Slovenci v Beogradu. On je bil tudi tisti, ki me je predlagal za prvo predsednico. Poleg mene in dr. Maje Đukanović je bil že od samega začetka z nami tudi Slobodan Toma Jakoš, ki je bil prvi podpredsednik Društva, danes pa opravlja nalogo njegovega sekretarja. Tu moram posebej izpostaviti tudi Vladimirja Uršiča, ki je imel ključno vlogo pri vzpostavljanju Društva in njegovih začetkih in je bil v preteklih letih dvakrat tudi predsednik Save.

Moram reči, da so bili začetki zelo težki. To je bil zelo turbulenten čas v Srbiji in potrebovali smo veliko pomoči in podpore, da se Društvo ustanovi in obstane. Za mene kot predsednico je to pomenilo ogromno administrativno breme in je z moje strani zahtevalo veliko predanosti in angažiranja. A to sem smatrala kot svojo nalogo in mislim, da smo s skupnimi močmi pri tem uspeli.

Kakšne pa so vaše želje glede prihodnosti?

Mislim, da so moje želje enake, kot pri vseh drugih članih Društva Sava. Zelo sem ponosna, da Društvo obstaja že 15 let in da stalno napreduje ter pridobiva vse več članov. Želim si tudi, da bi ljudje bolj delovali po načelu »kaj jaz lahko naredim za Društvo« in ne toliko »kaj lahko Društvo stori zame«. Mislim, da dobri temelji dajejo in omogočajo dobre rezultate, ki so trajni in vodijo k nadaljnjemu delu in razvoju.

Barbara Navala

KULTURNI DOGODKI

DNEVI SLOVENSKEGA FILMA V BEOGRADU

V Beogradu so od 23. do 26. novembra 2015 potekali prvi Dnevi slovenskega filma.

Ni bolj primerne prostora za predstavitev novejših slovenskih filmskih produkcij, kot je nova zgradba Jugoslovanske kinoteke v Beogradu. Obe ustanovi, slovenska in srbska, tesno sodelujeta pri ohranjanju in zaščiti skupnega filmskega fonda ter na ta način obujata spomine na filmske ustvarjalce, ki so združili obe, pa tudi nekdanjo jugoslovansko kinematografijo. Manifestacija Dnevi slovenskega filma je zastavljena tudi kot prva predstavitev (naj) mlajše in srednje generacije slovenskih filmskih ustvarjalcev.

Jan Cvitković, Maja Weiss, Metod Pevec, Martin Turk so predstavniki mlajše in srednje generacije slovenskih filmskih ustvarjalcev, Urša Menart, Matej Nahtigal, Barbara Zemljič, Matjaž Ivanišin pa predstavniki najmlajše generacije.

Maja Weiss se je beograjski publiki predstavila s projektom, ki zajema dokumentarni film *Banditenkinder – slovenskemu narodu ukradeni otroci* ter spremljajočo razstavo Celjskega muzeja avtorja dr. Toneta Kregarja, ki pripoveduje zgodbo o trpki in boleči usodi ukradenih slovenskih otrok med drugo svetovno vojno in po njej.

Metod Pevec nas je popeljal v prostore bivšega doma začasne delavce v Sloveniji in pripovedoval zgodbo o ljudeh, ki so pozabljeni in brezupno čakajo na uresničitev njihovih pridobljenih pravic.

Martin Turk s filmom *Nahrani me z besedami* posega v bistvo odnosa med očetom in dvema sinovoma ter opisuje raziskovanje v labirintu osnovnih človeških odnosov.

Barbara Zemljič in Urša Menart, prva z igranim, druga pa z dokumentarnim filmom, pripovedujeta o položaju in obravnavi

DSF

[DANISLOVENAČKOGFILMA]

23-26
NOVEMBAR 2015.

JUGOSLOVENSKA KINOTEKA
Uzun Mirkova 1

PROGRAM

ženske v sodobni družbi.

Glavna junakinja Zemljičinega filma *Panika* je 40-letna poročena ženska, ki išče nove življenjske izkušnje in na novo vzpostavlja sebe v odnosih z drugimi ljudmi. Celovečercer *Panika* je bil leta 2013 najbolj gledan film v Sloveniji.

Urša Menart v svojem dokumentarcu *Kaj pa Mojca* obravnava upodobitve žensk skozi zgodovino slovenskega filma in se obenem sprašuje, ali so to tipične predstavnice žensk na tem področju.

Matej Nahtigal, pripadnik glasbene rock generacije, je posnel film *Psi brezčasja*, kjer meša ideologijo novejših triler produkcij z domačimi temami. Akcijskega junaka uvaja v svet podzemnega kriminala, kjer so ubili njegovega brata.

Beograjski publiko dobro znan režiser Jan Cvitković se je predstavil s kratkim filmom *Ljubezen na strehi*, večkratno nagrajeno balado o starejšem zakonskem paru.

V zaključnem delu Dnevo slovenskega filma je bil prikazan film *Šampanjski twist* režiserja Harryja Raga, kratki film o

polnjenju in praznjenju šampanjskih steklenic – simbolu luksuza in uživanja. V istem terminu je bil prikazan tudi kratki filmski potopisni esej *Karpo popotnik* Matjaža Ivanišina o hommáge profesorju, ki ga je uvedel v svet filma.

Zaključni večer manifestacije je bil posvečen Karpu Godini, kulturnemu avtorju, ki je s svojim delom pustil neizbrisljive sledi v srbski in nekdanji jugoslovanski kinematografiji. Na Dnevih slovenskega filma je bil prikazan njegov film *Umetni raj*, vrhunec njegovega sodelovanja z Brankom Vučićevićem, vizualnim filmskim oblikovalcem in kinematografskim eruditom. Film je svojevrsten esej in epilog zgodovine nastanka slovenskega filma.

Dnevi slovenskega filma so projekt Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava, podprli pa so ga Urad vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Veleposlaništvo Republike Slovenije v Beogradu, Filmski center Slovenije, Filmski center Srbije ter Slovenska in Jugoslovanska kinoteka.

Dragomir Zupanc

LITERARNI VEČER S PESNICO BARBARO KORUN

V sredo, 2. decembra 2015, se je v društvu Sava odvijal literarni večer z odlično slovensko pesnico Barbaro Korun. Med pogovorom smo se seznanili z delčkom bogatega umetniškega ustvarjalnega opusa ter z njenimi pogledi na življenje, predvsem pa na ustvarjanje. Pesmi so v slovenščini prebrali študentje slovenščine, medtem ko je bil na platnu predvajan srbski prevod. Za prevode so poskrbeli Anica Cvetković, Nevena Živadinović, Aleksandar Trifunović in Uroš Čirović. Ob koncu pogovora je bil predvajan še posnetek skladbe *Ne povem*, ki jo je napisala dr. Anica Sabo, profesorica glasbe na glasbeni akademiji in skladateljica. Skladba je nastala na podlagi Barbarine pesmi *Nikomur ne povem*, ki je bila del Antologije slovenske književnosti. Gostovanje Barbare Korun sta omogočila Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik in Javna agencija za knjigo RS.

Laura Fekonja

LITERARNI VEČER S FERIJEM LAINŠČKOM

V petek, 20. marca 2015, se je v Društvu Slovencev v Beogradu Sava odvijal literarni večer s slovenskim ustvarjalcem Ferijem Lainščkom. Feri Lainšček je vsestranski umetnik: nagrajeni pisatelj, pesnik, scenarist, avtor popevk itd., ki o sebi pravi, da »ustvarjanje ni poklic, temveč način življenja«. Na literarnem večeru je bil predstavljen njegov obsežen opus – romani, poezija in pravljice za otroke. Za v Prekmurju rojenega in živečega umetnika je izjemnega pomena tudi njegov materni jezik, prekmurščina, v kateri občasno

tudi ustvarja. Med pogovorom je bila posebna pozornost namenjena njegovemu zadnjemu romanu, *Strah za metulje v nevihti*, ki se dogaja v Beogradu.

Prijeten večer sta z doživetim branjem odlomkov v srbsčini in slovenščini obogatili izvrstni študentki slovenistike, Tamara Poletan in Jelena Simić. Številne prisotne, ki so z velikim zanimanjem spremljali pogovor in branje, pa je s čudovito nenapovedano recitacijo ene izmed Lainščkovih ljubzenskih pesmi presenetila članica društva Sava, ga. Dušanka Tomić.

Dobro obiskano prireditev je omogočila Študentska založba Beletrina iz Ljubljane.

Feri je med pogovorom povedal, da je bil v otroštvu deležen lepih večerov, ki so bili zaznamovani s čudovitimi pripovedmi staršev. Vsi, ki smo se večera udeležili, smo začutili, da je tudi Feri zelo zanimiv pripovedovalec. Po pogovoru in branju, ki sta trajala dobro uro, smo si privoščili še pogostitev. Klepet je bil ob prigrizku in okusni kapljici slovenskega vina še žlahtnejši.

Laura Fekonja

EDEN OD POGLEDOV NA SLOVENIJO ALI KINO SAVA

Umetnost premikajočih se slik se je zasidrala v našo preteklost in postala enakopravni del naših osebnih življenjskih spominov. Spomini na filme so hkrati tudi spomini na obdobje, v katerem smo rasli in odraščali. Koliko Vesen je svoje ime dobilo po glavni junakinji filmskega hita Františka Čapa, komediji o mladih maturantih, prvem filmu tega žanra v slovenski in celo jugoslovanski kinematografiji?

Pa Kekec, ki v filmu Jožeta Galeta premaga planinskega velikana Bedanca! Koliko otrok je tedaj dobilo svoj vzdevek ravno po tem junaku in koliko njih nosi v sebi žive spomine na njegove junaške dogodivščine? Ta dva filma, posneta na samem začetku ustvarjanja slovenske kinematografije, sta odprla pot celi vrsti filmskih ustvarjalcev, režiserjev in igralcev, ki so ustvarili prepoznaven in kvaliteten filmski opus, priznan ne samo v bivši

Jugoslaviji, temveč tudi v Evropi.

Tu je provokativni eksperimentator Boštjan Hladnik (Maškarada, Ples v dežju), alternativec in organski cineast Karpo Godina (Rdeči boogie, Splav meduze), slikar družbenih razmer Jože Babič (Po isti poti se ne vračaj), mojster za urbani milje Jane Kavčič (Sreča na vrvcici), Jože Bevc s poslušom za probleme adolescence (To so gadi) in Tugo Štiglic (Poletje v školjki), a med njimi je nedvomno prvi in najplodnejši slovenski filmski avtor Matjaž Klopčič (Cvetje v Jeseni, Moj ata socialistični kulak, Zgodba, ki je ni).

V izbor Kina Sava, kamor je bilo uvrščenih več kot deset filmov, ki predstavljajo slovensko kinematografijo, sta bila uvrščena tudi dva filma Živojina Pavlovića, in sicer Let mrtve ptice in Nasvidenje v naslednji vojni.

Pogled na slovenski film je hkrati tudi vpogled v določeno obdobje. To so kronike z dogodki in junaki, ki so nam blizu in lahko prepoznavne kljub jezikovni različnosti, saj so podobne narave in usode, ki opredeljujeta in zaokrožata našo skupno preteklost.

Najboljši slovenski filmi iz druge polovice 20. stoletja so bili v sodelovanju s Slovenskim filmskim centrom prikazani na tv kanalu Filmox YU, skupaj s komentarjem o vsebini, avtorskem pristopu in pomenu filmske stvaritve. S tv ekranov se je retrospektiva slovenskih filmov preselila v prostore Društva Sava, kjer so bili spomladi 2015 prikazani najboljši in najbolj markantni filmi slovenske kinematografije.

Dragomir Zupanc

RISBE IN KOLAŽI MAJDE SUŠNIK

Majda Sušnik je imela 13. maja 2015 otvoritev svoje prve samostojne razstave v prostorih Društva Sava v Beogradu. Majda je študentka drugega letnika Fakultete za grafični dizajn in absolventka Stomatološke fakultete.

Skupni imenovalec Majdinega zanimanja je ukvarjanje z materijo, kar je na tej razstavi prikazano v dveh sinhronih tokovih.

Na eni strani so precizno izvedeni portreti znanih igralcev, Garyja Oldmana, Anthonyja Hopkinsa, Robina Williama ipd., nato aktualnih humanoidov-kiborgov-superjunakov in ostali prizori, narisani z grafitnim svinčnikom. Majda se tu ukvarja z materijo kože, las, oči, kapljic vode, odseva na kovini, perjem ptice ... v tradiciji fotorealizma ali hiperrealizma. Takoj se bomo spomnili pionirja te smeri, pomembnega slikarja Chucka Closea in zgodnjih sedemdesetih let 20. stoletja, ko so ti slikarski stili dominirali v svetovnih galerijah.

V zgodovini umetnosti ni nič nenačnega, če se svet prikaže mimetično: še od stare Grčije, ko je s slike mitskega

realista ptica kljuvala zrno z grozdja, ker je bilo tako dosledno naslikano. Tisto, kar te prizore ločuje od omenjene zgodovinske smeri, je razpon izbir, za katere se je Majda odločila, da usmeri vanje svoj pogled in svoj čas. Izbor prizorov in izbor materialov za sliko je umetnikov alter ego.

Kaj umetnik izbira? In katero verigo pomenov spodbudi s svojim izborom?

Zakaj je igralec Gary Oldman ravno v svoji igralski vlogi in ne npr. v vlogi Bethovna? Zakaj Anthony Hopkins, ki ga v največji meri povezujemo s filmom Ko jagenjčki obmolkejo? Kako se je zgodilo, da je izbor umetnice – nasmeh komika Robina Williama, čigar vloge zdaj, po

njegovi nedavni tragični smrti, gledamo popolnoma drugače. In dehumanizirani, novi humanoidi-kiborgi in ne neki preprosti prizori? Ti ne-ljudje, ne-stroji, hibridi so nova vrsta tehno-svetnikov zaščitnikov-herojev, ki jih gledamo in iščemo. Vsiljeni ali potrebni? Vprašljiv je tudi odgovor.

Iz zgodovine umetnosti vemo, da je izbor že sam po sebi (ali to lahko postane) umetniško dejanje. Umetnika definira tudi izbor motivov, težav in način realizacije – izvedbe umetniškega dela.

V kolažih se umetnica svobodno giba, pri čemer vzame iz svoje okolice vse, od jajčne lupine, izrezka iz časopisa, niti, do besedila. Vzpostavlja se red stvari in reči. V kolažih se avtorica največ ukvarja s fenomenom izbranih materialov, pri čemer jih pušča (tako materijo kot material) v elementarnem stanju. Vosek je vosek. Tavitološki. Velike teme – naracija so Barva, Nit, Vosek, Jajčna lupina in njihov likovni učinek je začuden ali čudežen kot novi svet, ki je bil šele odkrit. Izrezane črke, znaki, številke, stavki in ostali tipografski elementi so sledi besedila, vključeni v piktoralno polje in so del kompozicije in s plastičnimi rešitvami gradijo ali izpopolnjujejo odnose.

Začenja od strogo nadzorovanih potez roke, pri katerih je potrebno zaustaviti dih, da bi se narisala ena sama poteza in da bi se čim bolj natančno z likovnimi sredstvi prenesla vsaka senca in odsev, vsaka guba

in pora kože na hiperrealističnih risbah. V kolažih je gibanje osvobodeno te vrste fiziološke osredotočenosti, da bi se odprl prostor za bolj umsko osredotočenost, immanentno formalnim zahtevam kolažiranja. Umetniško, skozi refleksijo, je transponirana podoba sveta že dokument. Če je modra površina, ki dominira kolažu, abstraktna, potem mislimo na »modrino« kot materijo uma in ne kot opis nekogaršnjega oblčila ali neba. To je filozofija slikarstva, ki nas včasih zmede. Zato se ji prepuščamo in jo ponotranjimo, da bi se nam, včasih, pojavila aksiomatsko jasna. Vendarle, materija v kolažih ne ostaja v statusu enformela, ker nas naknadna racionalizacija izbranih delov, ki jih umetnica daje v jukstapozicije, optično prevzame in odpira naša branja drugih, drugačnih in možnih povezav med elementi.

Ti dve točki, risbe in kolaži, razdvojeni in hkrati dopolnjujoči, tvorita dva pola

tega razstavnega koncepta.

To niso vsa dela Majde Sušnik. To je eden od možnih izborov, ki naprej širi in razteza, celo do paradoksa, Majdine fokuse.

Razstavo je spremljal črno-bel letak, ki ga je Majda Sušnik oblikovala in natisnila in tako pokazala svojo žilico za likovno oblikovanje.

Obstaja veliko nevidnih del in postopkov na profesionalni poti umetnika, ki želi svoje delo prikazati v javnosti in ki so nujni, da bi sploh prišlo do srečanja z drugimi. Umetnik ne dela zase. Upamo, da je ta prva samostojna razstava in vse, kar se je dogajalo kot sestavni del priprave in realizacije, kot tudi tisto, kar je sama umetnica uvidela v svoji razstavi, spodbudilo impulz spodbude za njeno nadaljnje delo.

Marija Vauda

Izbor del na razstavi v dogovoru z Majdo Sušnik, M. Vauda in N. Pilipović

INTERVJU Z NEDO BRIC, režiserko in v. d. direktorico SNG Nova Gorica*

Predstava SNG iz Nove Gorice z naslovom *Nora Gregor* je letos spomladi gostovala na mali sceni Jugoslovanskega dramskega gledališča v Beogradu. Režiserka in v. d. direktorica SNG Nova Gorica je priznana slovenska gledališka umetnica, ki je za svoje delo prejela že vrsto prestižnih nagrad.

Ste dobitnica nagrade za gledališko delo ter nagrade France Bevk. Koliko pomenijo nagrade za vas osebno in kaj pomenijo za SNG Nova Gorica?

Vsaka nagrada je dobrodošla, saj pomeni, da je bilo tvoje delo opaženo. Zame osebno so nagrade, ki sem jih dobila na Primorskem, kot so Tantadruj in Nagrada Franceta Bevka, pokazatelj, da tudi tukajšnje občinstvo pozna in ceni moje delo, sploh moje predstave, ki so se ukvarjale s tukajšnjo zgodovino in primorskimi ljudmi. To je bila dobra popotnica zame, ko sem pred enim letom nastopila kot v. d. direktorica Slovenskega narodnega gledališča v Novi Gorici.

Kot direktorici SNG, Slovenskega narodnega gledališča, teatra Primoža Beblerja, nam ljubelega slovenskega gledališkega kritika, kakšna se vam zdi gledališka scena v Sloveniji?

Gledališče v Sloveniji je kljub kriznim časom k sreči še vedno odlično in velja za eno najbolj razvitih vej umetnosti. Sploh v Ljubljani, kjer obstaja kar nekaj gledaliških hiš in še vedno tudi obširna neodvisna produkcija, je ponudba zelo raznovrstna. V Novi Gorici, kjer imamo eno od treh nacionalnih gledališč, zato stremimo k temu, da našemu občinstvu predstavimo čim pestrejšo ponudbo: od klasike, sodobnega gledališča, tudi plesnega in lutkovnega programa, posebno pozornost pa dajemo otrokom in mladim.

Druga pomembna naloga za SNG NG pa je povezovanje s tujino: najprej seveda z italijansko Gorico, sosednjim mestom, s katerim smo globoko povezani tako zgodovinsko kot geografsko,

pa smo si kljub padcu meje še vedno velikokrat tujci. K temu spada tudi ponovno povezovanje z gledališči in občinstvom iz naše bivše skupne države, zato smo se odločili za pospešeno izmenjavanje predstav z gledališči iz Srbije, Hrvaške, Bosne ... Tudi na ta način umetnost in kultura celita rane preteklosti in utirata pot v složnejšo skupno prihodnost.

Nora Gregor kot politično kontroverzna osebnost z začetka dvajsetega stoletja v vaši predstavi pravzaprav govori o položaju ženske v družbi pred začetkom vojne, a hkrati tudi o velikih političnih prevratih in prihodu fašistov na oblast v štiridesetih letih 20. stoletja. Kako Nora Gregor danes vidi javnost v Sloveniji, koliko je ona zgodovinska osebnost?

Nora Gregor sem izbrala iz več razlogov: eden je ta, da je njena osebna zgodba že sama po sebi kot roman ali scenarij za film. Rojena v takrat avstrijskem, zakotnem mestecu Gorica kasneje postane velika zvezda v vseh pogledih, se poroči z vicekanclerjem Avstrije, nepredstavljivo bogatim in pomembnim plemičem; v trenutku, ko se sile svetovne politike zasujejo v napačno smer, izgubi popolnoma vse, poklic, ljubezen, denar, in postane begunka, brezdomka ter umre v daljni južni Ameriki, domnevno celo stori samomor, nedvomno pa konča osamljena in zapuščena. Skozi njeno življenjsko zgodbo sem želela govoriti o sedanjosti, o intimnih zgodbah ljudi, ki so vedno enake: ko nastopi vojna so vsa človeška prizadevanja zaman, vsi dosežki le dim, človek je sam in nemočen pred silami zla. V današnjem času svetovne krize, ki kljub lepi ideji združene Evrope rojeva nove in nove nacionalizme, v času

vse večjega sovraštva, nešteti beguncev, človeškega razslojevanja in krivic, je dolžnost gledališča, da nenehno opozarja na to, da smo sokrivi za svet, v katerem živimo. S filmsko zgodbo Petra, ki raziskuje Norino zgodbo, a najde lastnega očeta, in odkrije čutijo še generacije in generacije za njimi.

Nora Gregor, junakinja iz Gorice in muza Jeana Renoira, bi tudi danes lahko simbolizirala zapleten politični položaj Slovenije, z obzirom na to, da se neke ublažene politične ideje fašistov tudi zdaj prebijajo v javnost. Ali je vse to povezano z vzponom desničarsko in nacionalistično orientiranih političnih frakcij v Evropski uniji?

Težko bi rekla, da je desnica v Sloveniji ekstremna, mogoče najmanj od vseh republik bivše Jugoslavije, kar pa ne zmanjšuje dejstev in težave, ki jo omenjate: širjenja nacionalizma, strahu pred tujci, pred vsakršno drugačnostjo itd.

Sama Nora Gregor ne vidim kot kontroverzne umetnice, pač pa bolj kot žrtev okoliščin. Bolj je kontroverzen njen mož Starhemberg, avstrijski nacionalist, fašist, ki pa se je kljub vsemu boril proti Hitlerju in je bil zato delno rehabilitiran, čeprav je v Avstriji še danes polemika za in proti njemu. Že to dejstvo, da

se povsod, in tako tudi v Sloveniji, še danes ali pa še zlasti danes ponovno odpira vprašanja, kdo je bil na čigavi strani v času II. svetovne vojne.

Ali je predstava Nora Gregor, s katero ste gostovali v Jugoslovanskem dramskem gledališču v Beogradu in somborskem Gledališču Maraton, delo sodobnega gledališča?

Zame je vse, kar se rojeva danes, sodobno gledališče. Težko bi rekla, da katerokoli gledališče v Sloveniji dela zaprašene, klasične predstave, ki so prej muzej kot gledališče, vsi pač težimo k nečemu novemu. Resnične novosti, preboji, predstave, ki pustijo pečat nečesa neznanega in še ne-videnega pa se zgodijo le izjemoma – kjerkoli že, včasih, ko jih najmanj pričakuješ. Sama v svojih predstavah delam s filmom in videom, ker mi je to blizu. S tem načinom sem se eksperimentalno ukvarjala že v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani, kot igralka in sodelavka režiserja Matjaža Pograjca, kasneje pa sem svojo estetiko razvijala na svoj, meni lasten način.

Radmila Đurica

*Članek prevzet iz: Slovenika: časopis za kulturo, nauku i obrazovanje I, 2015

DAN DRUŠTVA SAVA IN GOSTOVANJE CERKVENEGA MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA ZVON

Dne 26. junija 2015 smo v Domu kulture Študentsko mesto obeležili Dan Društva Sava, ki je takrat slavilo svojo 14. obletnico. Cerkevni mešani pevski zbor Zvon iz Ilirske Bistrice je ob tej priložnosti priredil celovečerni koncert z naslovom *Dotik Zvonove pesmi*, Zvonovi pesmi pa se je na koncu pridružila tudi Pojoča družba Društva Sava, tako da sta oba zbora skupaj svečano zaključila prireditve.

Zbor, ki ga vodi profesorica in akademska sakralna glasbenica Damjana Kinkela, je v 33-ih letih svojega delovanja pomembno vplival na kulturno življenje svoje regije in mesta. Osnovno delovanje zbora Zvon predstavlja sodelovanje pri liturgiji, zato je repertoar zbora izredno obsežen. V Beogradu so se predstavili s programom, ki je zajemal slovenske narodne in umetne pesmi S. Avsenika, B. Glavine, R. Simonitija, R. Gobca, S. Premrla, M. Tomca in drugih.

Po končanem koncertu se je glasbeno druženje nadaljevalo – člani zbora iz Ilirske Bistrice so skupaj s članicami Pojoče Družbe ter drugimi gosti in udeleženci koncerta ob pogostitvi zapeli več slovenskih narodnih pesmi in skupaj ustvarili edinstveno atmosfero, ki je svečano obeležila Dan Društva Sava.

PREKMURSKA KNJIŽEVNOST V DRUŠTVU SAVA

V petek, 17. aprila 2015, so beograjsko slovenistiko obiskali člani Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja. Najprej so se oglasili na Filološki fakulteti, kjer so jim študentje tretjega in četrtega letnika predstavili študij slovenistike, nato pa še beograjske kulturne znamenitosti (v obliki power point predstavitev). Po kulturnozgodovinskem sprehodu po mestu, ki so ga prav tako vodili študentje slovenščine, je sledil kratek predah, zvečer pa se je v Društvu Slovencev v Beogradu Sava odvijal kulturni večer, na katerem so svoje delo in prekmursko

književnost nasploh predstavili urednik in raziskovalec porabske književnosti, sicer pa učitelj slovenščine Franc Just in prejemnika številnih literarnih nagrad, pesnik Milan Vincetič in pisatelj Štefan Kardoš. Ob koncu večera je predsednica Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja ga. Katarina Balažič predsedniku Save, g. Saši Verbiču, poklonila še simbolično darilo ter se zahvalila za gostoljubje. Izjemno dobro obiskan večer se je zaključil ob slovenskih dobrotah, ki so nam jih prijazno poklonila slovenska podjetja v Srbiji.

Laura Fekonja

PISMA IZ ŠIDA

Triptih 'Nabiralke grozdja', zadnje delo Save Šumanovića, kjer je za eno od deklet pozirala mlada Slovenka Marija Demšar

V Galeriji slik Sava Šumanović v Šidu je 2. junija 2015 potekala promocija knjige *Pisma iz Šida* Marije Demšar. Knjigo sta priredili prof. dr. Marija Stanonik, hči Marije Demšar, ter Vesna Burojević, direktorica Galerije. *Pisma iz Šida* Marije Demšar je iz slovenščine prevedla prof. dr. Maja Đukanović, sicer članica Društva Sava.

Na tem izjemnem dogodku se je zbralo veliko število obiskovalcev, med njimi tudi člani Društva Sava iz Beograda ter Društva Emona iz Rume. Knjiga je predstavljena v polni osrednji galerijski dvorani, med slikami Save Šumanovića. Slavnostna gostja je bila dr. Marija Stanonik, ki se je promocije udeležila skupaj s sorodniki Marije Demšar, ki so na ta dogodek prišli iz Slovenije. Marija Stanonik je po smrti svoje matere odkrila

njena pisma in zapiske iz Šida iz časa okupacije (1941–1945). Kot pregnanka s Štajerske je Marija Demšar skupaj z drugimi Slovenci prispela v Šid, kjer se je zaposlila kot služkinja pri Persidi Šumanović, Gospe, kot ji Marija pravi v svojih pismih, ter pri njenem sinu, Savu Šumanoviću, ki je eden najpomembnejših srbskih slikarjev 20. stoletja.

Prof. dr. Marija Stanonik, hči Marije Demšar ter prof. dr. Maja Đukanović, ki je knjigo prevedla iz slovenščine v srbiščino

Prisotne so navdihnjeno nagovorile prof. dr. Marija Stanonik, Vesna Burojević, direktorica Galerije in Žana Gvozdenović iz Muzeja sodobne umetnosti v Beogradu. Prisotni člani Društva Slovencev so bili počaščeni s prijaznostjo gostiteljev ter pripravljenostjo za nadaljnji razvoj medkulturnih raziskovanj.

Marija Vauda

KONCERT ŽENSKEGA IN MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA VIDOVO IZ ŠENTVIDA PRI STIČNI

Na povabilo Društva Sava so nas oktobra 2015 obiskali člani pevskega moškega in ženskega zbora Vidovo iz Šentvida pri Stični. Nastop zbora je bil prirejen v soboto, 10. oktobra 2015, v cerkvi Blažene device Marije na Neimaru v Beogradu.

Na začetku koncerta je predsednik društva Sava pozdravil goste iz Šentvida ter se zahvalil N. E. gospodu Stanislavu Hočevanju, beograjskemu nadškofu, da se je koncert lahko odvijal v cerkvi Blažene device Marije.

Oba zbora prepevata predvsem slovenske narodne in umetne pesmi. Zbor Vidovo je bil ustanovljen leta 1968 in od takrat deluje neprekinjeno. Oba zbora vodi zborovodja Urban Tozon, ki je dirigentsko palico prevzel leta 2008 in do sedaj zbor uspešno vodi na nastopih v domovini, kakor tudi na gostovanjih po svetu.

Za gostovanje v Beogradu in za koncert za slovenske rojake so izbrali program, ki je večinoma vključeval slovenske ljudske in ponarodele pesmi. Najprej je zapel ženski zbor, v drugem delu programa pa je nastopil še moški pevski zbor. Na koncu

sta oba zbora skupaj zapela slovensko ljudsko "Pa se sliš".

Za konec pa so naši gostje zapeli skupaj z ženskim pevskim zborom Društva Sava Pojoča Družba, ki zadnjih pet let redno nastopa ravno v Šentvidu pri Stični

na srečanju slovenskih pevskih zborov s celega sveta.

Po končanem koncertu se je druženje s člani zbora Vidovo in člani društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava nadaljevalo s pogostitvijo in pesmijo.

Saša Verbič

RAZSTAVA ZNAMENITI SLOVENCIV BEOGRADU, GOSTOVANJE V UNIVERZITETNI KNJIŽNICI V MARIBORU

V okviru Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava se je leta 2013 porodila ideja o zasnovi in izvedbi razstave, ki bi predstavila in izpostavila posameznike slovenskega porekla, ki so tako ali drugače s svojim delom in ustvarjanjem pustili sledove v starejši in novejši zgodovini Beograda. Osnovno vodilo pri tem je bilo iz pozabe priklicati osebe, ki so na nek način še vedno prisotne v spominu slovenskih izseljencev v Srbiji in jih s svojim delom spominjajo na pomen lastnih narodnih korenin ter so hkrati zelo pomembne tudi za srbsko zgodovino, sedanjost in prihodnost, saj so za seboj pustile trajne in neizbrisljive sledi.

Izbor posameznikov, ki smo jih predstavili v okviru razstave *Znameniti Slovenci v Beogradu*, je bil eklektičen – to pomeni, da smo „znamenite Slovence“ izbrali na podlagi različnih kriterijev in tako naenkrat predstavili zelo različne načine vpletanja v beograjsko življenje. Od Ulircha II. Celjskega, ki je branil Beograd in bil v tesnem sorodstvu s tedanjim srbskim vladarjem, do Jožeta Plečnika, ki je v Beogradu projektiral eno svojih najlepših cerkva, čeprav sam Beograda ni nikoli obiskal. Od Edvarda Rusjana, ki je v Beogradu zadnjič poletel s svojim letalom, do Vladislava Ribnikarja, ki je ustanovil Politiko, ki še danes velja za enega najbolj pomembnih srbskih dnevnih časopisov. S takim izborom smo namenoma hoteli prikazati različne tipe vezi in večslojno prepletenost človeškega življenja, dela in ustvarjanja ter geografsko razpršenost njihovega bivanja.

Razstava iz leta 2014 je prvi del obsežnega in večletnega projekta, ki raziskuje kulturno in znanstveno dediščino posameznikov slovenskega porekla v Beogradu, saj v prihodnosti načrtujemo tudi nadaljevanje razstave *Znameniti Slovenci II* in *Znameniti Slovenci III*. Pomen tega projekta pa je prepoznal tudi Nacionalni svet slovenske narodne manjšine v Srbiji, ki je leta 2015 podprl nadaljevanje raziskovalnega projekta in financiral drugi del omenjene razstave.

V veliko čast nam je, da je bila razstava *Znameniti Slovenci v Beogradu* v decembru 2015 predstavljena tudi v Mariborski univerzitetni knjižnici, saj se je delo članov našega Društva predstavilo širši publikii in to v okviru tako pomembne kulturne institucije, kot je Mariborska univerzitetna knjižnica, ki tudi sama skrbi za ohranjanje kolektivnega in intimnega spomina ter spodbuja prepletanje preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Saša Verbič

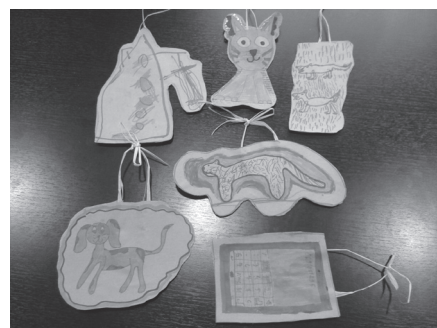
TEDEN SLOVENSKE KULTURE ZA MLADE

V okviru projekta Teden slovenske kulture za mlade smo pod finančnim pokroviteljstvom Društva Slovencev Sava pripravili različne delavnice za otroke in odrasle člane društva. Z dejavnostmi smo popestrili aktivnosti pri in ob pouku ter poskrbeli za prijetno medvrstniško druženje. Čeprav ima projekt naslov teden

kulture, smo ga izvajali kar cel mesec decembar, saj je bilo želja in idej preveč, da bi jih uresničili v enem tednu.

Otvorili smo ga z Likovno delavnico, ki jo je vodila gospa Marija Vauda. Skupaj z najmlajšimi učenci dop. pouka slovenskega jezika je izdelala novoletne voščilnice,

ki jih je društvo poslalo pomembnim naslovnikom v Sloveniji in Srbiji.

Izdelavo panjskih končnic in predavanje o Ljudski umetnosti na Slovenskem ter o obdobju baroka, ki je zaznamovalo Ljubljano, je za mlade pripravila gospa Barbara Navala.

Kuharsko delavnico, v kateri smo pekli slastno domače praznično pecivo, je vodila gospa Nuša Gerden. Udeležili so se je mlajši in starejši člani. Mnogi med njimi so tradicionalno slovensko pecivo pokusili prvič.

Projekt smo zaključili s prihodom sv. Miklavža. Kratko predavanje o običaju pričakovanja in pomenu sv. Miklavža je pripravil gospod Lojze Letonja. Otroci so se predstavili z recitalom in priklicali do-

brotnika. Ta jih je za praznik obdaril in vsem zaželel prijetne praznike in zdravo novo leto.

Zanimanje za sodelovanje na delavnicah je bilo veliko. Udeleženci so povedali, da jim je bilo delo v njih všeč in da si tovrstnega druženja in spoznavanja slovenskih običajev še želijo.

S tako vzpodbudo se ni bati, da bi projekt ugasnil.

Tatjana Bukvič

PREŠERNOV DAN V KOSTOLCU

„Mokrocveteče rožce poezije očitajo to, kar se v prsih skriva,“ je napisal France Prešeren, največji slovenski pesnik. V njegovo čast in na dan njegove smrti, 8. februarja, vsako leto praznujemo kulturni praznik ali Prešernov dan. Z njim Slovenci izražamo svojo pripadnost materni kulturi in jeziku ter tako krepimo in ohranjamo našo nacionalno identiteto.

Osrednja manifestacija slovenskega kulturnega praznika je bila 8. februarja 2015 prirejena v dvorani Kulturnega doma v Kostolcu. Med številnimi gosti, ki so prisostvovali prireditvi, so bili tudi beograjski nadškof, monsinjor Stanislav Hočevar, Mateja Norčič Štamcar, začasna odpravnica poslov Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu, Saša Verbič, predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji, Ivan Savić, predsednik Mestne občine Kostolac, ter mnogi drugi.

V Kostolcu živi in dela organizirana slovenska nacionalna skupnost, ki šteje približno 250 posameznikov, v glavnem potomcev slovenskih doseljencev, ki so v Kostolac prišli med

obema vojnama.

Saša Radić, predsednik Društva Slovencev iz Kostolca, ki je del Društva Sava iz Beograda, je po obeh himnah, ki jih je zapel ženski pevski zbor Pojoča družba, pozdravil navzoče in se zahvalil za čast, da se osrednja proslava letos odvija prav v Kostolcu.

Goste so nato pozdravili še Mateja Norčič Štamcar, odpravnica poslov Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu, Saša Verbič, predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji, in Ivica Gruden, predsednik Slovenske kulturne skupnosti France Prešeren iz Niša.

Program letošnje proslave so pripravili člani Društva Sava iz Beograda in Kostolca, učenci Glasbene šole Stevan Mokranjac in člani KUD Kostolac. Po kulturnem programu si je približno 200 gostov ogledalo razstavo Znameniti Slovenci v Beogradu in se udeležilo pogostitve.

Saša Radić

STO LET OHRANJANJA KULTURNE IDENTITETE BEOGRAJSKIH SLOVENCEV SKOZI DELOVANJE SLOVENSkih ZDRUŽENJ*

* Besedilo je bilo prvotno predstavljeno na XV. Vseslovenskem srečanju z naslovom »Slovenke in Slovenci v tujini za uspešno Slovenijo«, ki je potekalo 2. junija 2015, v veliki dvorani Državnega zbora v Ljubljani.

Slovenci so na prostoru mesta Beograd prisotni že več stoletij. Od 16. pa do sredine 19. stoletja so bili to v glavnem posamezniki, ki so sodelovali v bitkah za osvoboditev Beograda (tu naj omenim grofa Ulricha II Celjskega, matematika Jurija Vego, častnika Janka Stibila). V drugi polovici 19. stoletja, natančneje v 60. letih 19. stoletja, pa iz Slovenije začnejo prihajati prve skupine, največ delavci in intelektualci. V Srbiji so se zaposlovali in delovali kot inženirji, svetovalci, zdravniki in bolničarke, umetniki, služinčad ali delavci ... Razlogi za naseljevanje so bili v glavnem ekonomski, vendar so bili migracijski tokovi različni: delavski (najstarejši, pred in po drugi svetovni vojni), prisilni (deportacije med drugo svetovno vojno), načrtni (kolonizacija). Prav tako pa so Slovenci prihajali v Srbijo zaradi službe v državni administraciji ali vojski, precej pa jih je prišlo tudi zaradi osebnih razlogov (temu v Srbiji rečemo »migracije srca«). Od takrat pa do danes so Slovenci del zgodovinskega razvoja mesta Beograd. Spomnimo se samo Vladislava Ribnikarja, ustanovitelja in lastnika beograjskega dnevnega časopisa Politika, ki redno izhaja že od leta 1904, pa Davorina Jenka, ki je napisal glasbo za današnjo srbsko himno *Bože pravde*, gradbenega inženirja Odonu Vertovška, ki je sodeloval pri gradnji stadiona Partizan in prvih stanovanjskih blokov na Novem Beogradu, ki je umrl v svojem 102. letu kot najstarejši občan občine Stari Grad, Bojana Stupice, po katerem se

danes imenuje beograjsko gledališče, prof. dr. Matije Ambrožiča, pediatra in ustanovitelja Osrednjega zavoda za zaščito matere in otroka in enega od pobudnikov za ustanovitev Pediatrične klinike v Beogradu, skladatelja Zlatana Vaude, ki je med drugim 30 let vodil Otroški pevski zbor Radio televizije Beograd ...

Pred prvo svetovno vojno je bilo v Beogradu sorazmerno malo Slovencev – ti so se v glavnem naseljevali v manjših mestih po Srbiji. Največji val priseljevanja se je zgodil med obema vojnoma, tako da so v 30. letih 20. stoletja Slovenci predstavljali kar tri odstotke vseh prebivalcev Beograda. Beograd je bil kot prestolnica Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in nato Kraljevine Jugoslavije zelo privlačen za slovenske bančnike, trgovce, inženirje, zasebne podjetnike, obrtnike, železničarje in ostale državne uslužbenke, ki so s svojim znanjem, izkušnjami in delavnostjo prispevali k razvoju urbane kulture v tem mestu.

Drugi večji val priseljevanja se je zgodil med in po drugi svetovni vojni, ko se je veliko slovenskih družin prisilno doselilo v Srbijo. Slovenci so bili v času te načrtno kolonizacije naseljevani predvsem v Vojvodini, a se tudi v Beogradu občuti porast slovenskega prebivalstva.

Že takoj po prvem večjem priseljevanju Slovencev med obema vojnoma je nastala potreba po ohranjanju slovenske identitete – najprej s pomočjo ustanovitve zveze in nato s pomočjo ustanavljanja slovenskih društev. Cilj ustanovljenih društev je bil prvenstveno povezovanje Slovencev, ki živijo v Srbiji, ohranjanje vezi s Slovenijo in ohranjanje kulturnih, nacionalnih in etičnih vrednot ter zaščita njihovih pravic. Skrb za jezik in nacionalno identiteto se je izkazovala v organiziranju pouka slovenskega

jezika, kulturno – umetniških programov, različnih izobraževanj in ustvarjalnih dejavnosti.

V 30. letih 20. stoletja je Beograd postal središče samostojne organizacije Slovencev v Srbiji. V času od 1921 pa do 1945 je v Beogradu obstajalo kar 8 slovenskih društev: *Zveza služkinj*, kulturno – prosvetna društva *Prosvetno društvo*, *Cankar*, *Edinost* in *Klub Triglav*, društvo *Istra-Trst-Gorica* pa je imelo predvsem politično funkcijo. Leta 1935 je bilo ustanovljeno *Društvo Slovencev v Beogradu*, ki je poenotilo in nadaljevalo tradicijo delovanja treh manjših društev (*KPD Edinost*, *Cankar* in *Klub Triglav*). Društvo je delovalo tudi v času druge svetovne vojne, njegova glavna naloga pa je bila pomoč slovenskim izgnancem in izseljencem. Poleg tega pa je v tem času delovalo tudi *Društvo pravoslavnih Slovencev sv. Cirila in Metoda*, takoj po osvoboditvi pa je bilo novembra leta 1944 ustanovljeno *Slovensko kulturno prosvetno društvo Franc Rozman*. Ena poglobitvenih nalog tega društva je bila ustanovitev štirirazredne slovenske osnovne šole *Ivan Cankar*, ki je delovala med 1945 in 1964. Veliko število današnjih članov *Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava* je obiskovalo to šolo. Slovenska društva v Beogradu so bila ukinjena s povojno odločbo komunistične partije in njenim uveljavljanjem koncepta kulturne politike, zaradi katere so bila ukinjena vsa kulturna in prosvetna društva.

Prvi časopis, ki so ga Slovenci začeli izdajati leta 1931, je bil mesečnik *Naše Ognjišče*. S pomočjo analize slovenskih glasil in predvsem *Slovenskega beograjskega tednika*, *Beograjskega Slovenca* in *Domovine* lahko dobimo vpogled v obstoj, delo in aktivnosti društev Slovencev. Periodika je poleg šolstva eden od najpomembnejših faktorjev v življenju nacionalnih manjšin, ki jim pomaga, da ohranijo svojo identiteto etnične skupnosti. Periodika neguje materni jezik, obvešča člane manjšine o pomembnih dogodkih, služi za izražanje mnenj o pomembnih vprašanih ter objavljanje želja, pritožb in zahtev itd. v zvezi z večinskim prebivalstvom. Pogosto pa povezuje razseljene pripadnike narodne manjšine in med njimi ustvarja občutek enotne pripadnosti.

Do 90. let 20. stoletja Slovenci v Srbiji živijo v glavnem v prepletanju z narodi skupne države SFRJ. Iz literature izvemo, da je bilo leta 1988 ustanovljeno *Društvo srbsko-slovenskega prijateljstva*, ki je zaradi razpada Jugoslavije skoraj takoj nehalo delovati. Po razpadu Jugoslavije in ustanovitvi samostojnih držav so Slovenci v Srbiji pridobili status narodne manjšine in so v skladu z zakoni države Srbije spet začeli delovati organizirano. Beograjsko *Društvo Slovencev Sava* je nastalo nekaj mesecev po vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Slovenijo in Zvezo Republiko Jugoslavijo leta 2001. Pobuda za ustanovitev društva je prišla s strani skupine vernikov, ki so se zbirali v cerkvi sv. Josipa Radnika, da bi na ta način pripomogli k ohranjanju slovenske kulture in jezika. Društvo so poimenovali s simboličnim imenom Sava – po reki, ki povezuje obe državi. Od začetnih 20 članov ima Društvo danes 1860 članov in več sto prijateljev Društva. Društvo izdaja svoj *Bilten*, ki s svojimi članki in rubrikami predstavlja svojevrsten pregled delovanja Društva, na voljo pa je v tiskani in elektronski obliki. Delo Društva financira Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Društvo pa se financira tudi s pomočjo članarin, donacij prijateljev ali podjetij in donacij Nacionalnega sveta. Delo v Društvu je prostovoljno.

Uradna vzpostavitev diplomatskih odnosov med obema državama se je začela 9. decembra 2000, Veleposlaništvo RS v Beogradu pa se je odprlo januarja 2001.

Slovenski poslovni klub je bil ustanovljen leta 2003 s ciljem, da pomaga slovenskim podjetjem, ki so začela investirati v Srbiji, ter pospešuje gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Srbijo.

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je najvišje predstavniško telo Slovencev v Republiki Srbiji in združuje delo 16-ih registriranih društev in enega društva slovensko-srbskega prijateljstva, zastopa njihove interese in predstavlja slovensko narodno manjšino na področju izobraževanja, kulture, informiranja in službene uporabe jezika ter tako prispeva k ohranjanju slovenske identitete, jezika in kulture v Srbiji. Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je bil leta 2010 izbran na posrednih volitvah, leta 2014 pa so bile prvič organizirane neposredne volitve. Delo Nacionalnega sveta financira Republika Srbija.

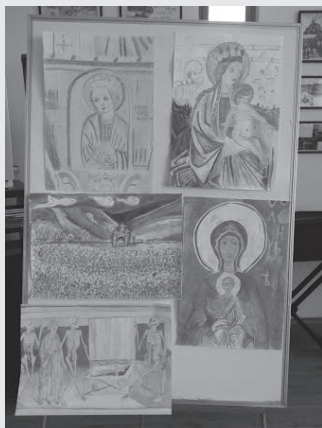

Na podlagi podatkov iz dostopnega gradiva je mogoče predstaviti slovenska združenja in organizacije od njihove ustanovitve pa vse do danes. Oblikovanje in delovanje teh društev je bilo podvrženo zgodovinskim in političnim okoliščinam v času Kraljevine Jugoslavije, med drugo svetovno vojno, v obdobju SFRJ in obdobju po razpadu SFRJ. Ta društva in organizacije so bili in so pomemben faktor pri ohranjanju in prenašanju nacionalne identitete Slovencev, ki so se priseljevali v Srbijo in Beograd v okviru različnih migracijskih tokov in ki so na tem prostoru ustvarili svoja vsakdanja življenja. Društva so bila prostori, kjer so se prepletali različni vplivi slovenske kulture in drugih kultur, jezikov ter religij. Več desetletna zgodovina slovenskih društev kaže na različne profile ljudi in njihove dejavnosti v okviru izobraževanja, umetnosti, religije, obrti, ekonomije, politike idr. Zato se lahko reče, da delovanje društev predstavlja svojevrstno družbeno in kulturno »oazo« za različne generacije priseljenih Slovencev in njihovih potomcev. Omenjena društva so oblikovala neprecenljive vire – pisne in ustne (periodiko, literaturo, regulative, pričevanja ...) s pomočjo katerih lahko ponovno rekonstruiramo življenja posebnih Slovencev v Srbiji. Zaradi nenehne dejavnosti slovenskih društev se neprestano vzpostavlja povezava med preteklostjo in sedanjostjo, med spominom in komunikacijo med posameznimi in skupinskimi potrebami in interesi, ki so koristni ne samo za slovensko skupnost, pač pa tudi za spoznavanje slovenske kulture v širši družbi.

Literatura: Vuković, Bojana i Biljana Milenković Vuković. »Delatnost slovenačkih udruženja u Beogradu (1921-2014)«. *Etnološko-antropološke sveske* 13 (2014): 45-67.

Bojana Vuković

SLIKA IN ZNANJE: DELAVNICA RISANJA IN SLIKANJA

V prostorih na Terazijah smo imeli delavnico risanja in slikanja, Slika in znanje. Naslov kaže, da gremo istočasno skozi različne tehnične probleme in tematizacije, umetniške smeri, imena pomembnih umetnikov evropske, slovenske in srbske vizualne umetnosti, ki so zaznamovali zgodovinska obdobja in vpeljali novosti v likovne in vsebinske rešitve.

Delavnica je začela z delom 25. aprila, na njej pa so sodelovale Nuša Gerden, Fani Mitrović, Neva Milovanović, Teodora Gligorijević, Ana Trifković in Ivana Pejnović. Delo je bilo strukturirano tako, da povzame, sublimira in učinkovito premaga številne ovire ter rezultira tako s sliko kot z znanjem. Skupina se je seznanila z novo tehniko, tempero, ki so jo udeleženske zaobvladale skozi ustrezne vaje.

Raznolike možnosti reševanja površine z likovnimi sredstvi smo preiskovali preko nalog, v katerih smo se na začetku usmerili le na osnovno plastiko: format, obliko in barvo. Nova znanja so udeleženske uporabile na monogramih Stiških rokopisov iz 12. stoletja. Izbrani motiv je vsaka poslikala v svojem barvnem ključu in takoj abstrahirala do zaželeno slike. Usmerili smo se v srednjeveško srbsko in slovensko umetnost. Izbrali smo prizor Marije s Kristusom, ki je opazen v obeh vizualnih kanonih, vzhodnem in zahodnem. Izhajajoč iz snezibilite udeleženk, smo jim ponudili nekaj predstavitev tega motiva. Delo je od samega začetka koncipirano kot individualno, glede na nalogo in osebnost.

Delavnica je potekala brezhibno, s presenetljivimi rezultati in inventivnimi slikarskimi rešitvami, ki so stilno zelo različne. Delavnica Slika in znanje je realizirana s podporo Društva Slovencev Sava in Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Ministrstva za kulturo in informiranje Republike Srbije in Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji.

Marija Vauda in Nikola Pilipović

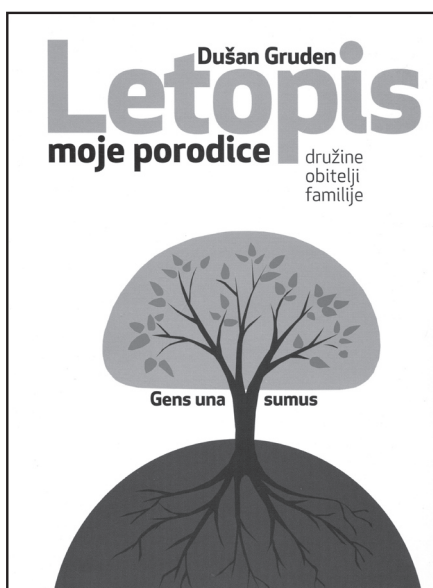

Tihožitje; sredina levo: Fani Mitrović, abstrahiranje 'Kosovski božuri'; sredina desno: Teodora Gligorijević, abstrahiranje 'Kolo' Matija Jama; spodaj: Ivana Pejnović in Teodora Gligorijević 'Triglav'; 5) Nuša Gerden, Ana Trifković; 6) Fani Mitrović; 7) Neva Milovanović; 8) Stiški rokopisi, 12. st., delovni proces, Neva Milovanović; 9) Z leve proti desni: Ivana Pejnović, Nikola Pilipović, Teodora Gligorijević, Marija Vauda, Neva Milovanović, Nuša Gerden, Fani Mitrović (sedi); 10) Nuša Gerden, slikanje Tihožitja; 11) Fani Mitrović, Nadežda Petrović, 'Kosovski božuri'; 12) Nuša Gerden, razmišljanje; naloga: izbrati in ilustrirati pesem Alenke Glazer; Teodora Gligorijević, abstrahiranje, 'Kolo' Matija Jama; 13) Fani in Neva, slikanje Tihožitja; 14) Nikola Pilipović, Teodora Gligorijević, Nuša Gerden, Neva Milovanović, Fani Mitrović

KRONIKA DRUŽINE GRUDEN:

Ob predstavitvi knjige Dušana Grudena *Letopis moje porodice, družine, obitelji, familije*

Društvo Slovencev v Beogradu – Društvo Sava je 3. junija 2015 v svojih prostorih na Terazijah priredilo dolgo pričakovano predstavitev knjige *Letopis moje porodice, družine, obitelji, familije*, avtorja Dušana Grudna.

Predstavitvi knjige so poleg članov in prijateljev Društva Sava prisostvovali tudi številni člani družine Gruden, ki so posebej za to priložnost pripotovali iz Nemčije, Hrvaške in Slovenije. V sproščeni atmosferi smo ob prikazovanju družinskih fotografij, video posnetkov in dokumentarnega filma Puriše Đorđevića in Brana Čerovića uživali v pogovoru z devetimi od dvanajstih otrok, ki so se rodili Užičanki Zori (rojeni Jehlička) in Slovencu Oskarju Grudenu: Marijo – Majco, Aleksandrom – Sašom, Dušanom – Duletom, Branislavom – Brankom, Marino – Rico, Vladimirjem – Lakijem, Josipom – Bujkom, Snežano – Civo in Jelko – Beko. Poleg njih so z nami podelili svoje spomine tudi njihovi najbližji sorodniki: devetinosemdesetletni Prodan – Dragiša Drakšić in Nebojša – Fića Jehlička,

grafični urednik in oblikovalec knjige.

Moderatorica Biljana Milenković – Vuković je uvodoma spregovorila o pomenu knjige, ki ni važna samo za družino Gruden, temveč tudi za širše področje historiografije in genealogije. Izpostavila je, da je družinska kronika Dušana Grudna *Letopis moje porodice, družine, obitelji, familije* tudi zelo pomemben založniški projekt. Knjiga je nastala kot rezultat večletnega zbiranja podatkov, pri katerem so sodelovali vsi člani družine in sorodniki. To pa je bilo posebej težko, saj

da skupaj ustvarjajo svojevrsten korpus gradiva, ki nam omogoča vpogled tudi v zgodovino drugih družin, ki so bile na takšen ali na drugačen način povezane z družino Gruden.

Uvodnim besedam je sledilo prisrčno druženje vseh udeležencev. Brale so se pesmi Iga Grudna, bližnjega sorodnika družine Gruden, in Oskarja Grudna, očeta. Pripovedovale so se anekdote iz otroštva in mladosti, prikazovali filmi, tako da je publika lahko neposredno začutila bližino in povezanost med družinskimi člani.

člani te družine danes živijo po vsem svetu. Avtor knjige je za vsakega družinskega člana zbral osnovne podatke o rojstvu, poroki, smrti, potomcih in druge podatke, ki so pomembni za družino ter lokalno in širšo skupnost. Pri zbiranju podatkov je avtor uporabil vse razpoložljive vire, tako

Knjigi *Letopis moje porodice, družine, obitelji, familije* želimo še veliko dopolnjenih izdaj ter tudi to, da bi služila kot vzpodbuda za raziskovanje in nastajanje podobnih družinskih kronik.

Bojana Vuković

UČIMO SE SLOVENSKO

MLADINSKA POLETNA ŠOLA

Mladinska poletna šola se je začela 28. junija in končala 10. julija 2015. Ko smo prišli v dijaški dom Bežigrad, so nas tam pričakali asistenti. Najprej smo imeli sestanek v jedilnici, kje so nam razložili program Mladinske poletne šole. Vsak dan smo imeli pouk od devetih do pol enih. Prav tako so nam povedli, da je to leto deseto poletje s slovenščino.

V ponedeljek po pouku smo šli v center mesta. Od tam smo se peljali na grad in si ogledali film o zgodovini Slovenije. Potem smo imeli prosti čas, šli smo na ogled mesta. Ko smo prišli v dom, smo bili zelo utrujeni, a tudi veseli, saj smo imeli spoznavni večer. Spoznala sem nove prijatelje in srečala stare. Pozdravila sem prijateljico iz Novega Sada (Ivano in Oljo), ki sta prav tako prišli v Ljubljano. Njiju sem spoznala na društvenih prireditvah v Srbiji.

V torek smo imeli jezikovni tečaj, po kosilu smo šli na kohanje v Atlantis. Vreme je bilo sončno in voda je bila zelo topla. Tam smo se s prijatelji pogovarjali in sončili. Ob osmih smo imeli ogled slovenskega filma Pot v raj. Glavna igralca v filmu sta Ajda Smrekar in Klemen Janežič.

V sredo smo imeli pohod na Šmarno goro. Šmarna gora je najbolj obiskana gora v Sloveniji. Z vrha je čudovit razgled na Ljubljansko kotlino. Vsaki Slovenec je enkrat šel na Šmarno goro, to je tradicija, in zaradi tega sem se gor povzpela tudi jaz. Ne bom lagala, vzpenjati se na vrh gore je bilo zelo naporno in dolgočasno. Ko smo prišli v dom, smo bili zelo lačni. Ob osmih smo imeli glasbeni večer. Pela je mlada pevka Ditka iz Prevalj. Po koncu smo vsi skupaj peli njeno pesem Ne bodi kot drugi.

V četrtek smo imeli izlet na Bled. Tam smo se kopali in sončili. Nekateri so jedli kremšnite, drugi so se vozili v pletni. Bled spada med najlepše in najstarejše turistične kraje v Sloveniji. Upam, da bom še kdaj šla na Bled. Bilo mi je lepo. Zvečer je v našem domu imela nastop atraktivna akrobatska skupina Dunk kings.

V petek smo imeli različne delavnice. Pevske, plesne, gledališke, športne in kuharske delavnice. Olja in jaz sva izdelali veliko srce iz gline.

V soboto smo šli na morje. Obiskali smo Sečoveljske soline in šli v Fieso, kjer smo se kopali.

V nedeljo smo imeli izlet na Krvavec. Šli smo v poletni park, kjer smo se podali na pustolovsko popotovanje po poligonu, ki je speljan skozi gozd. Spustili smo se po dolgi vijugasti stezi, se preizkusili v športnem plezanju in na lokostrelskem poligonu streljali na različne tarče.

V ponedeljek smo šli v Ljubljano in obiskali park Tivoli. Potem smo imeli prosti čas, šli smo na sladoled. Zvečer smo imeli impro predstavo, ki je bila zelo zabavna.

V torek smo šli v BTC po nakupih. Ko smo se vrnili v dom, smo si ogledali čudovit nastop slovenskih dijakov iz Argentine.

V sredo smo imeli turnir v odbojki, nogometu, namiznem tenisu. Zvečer smo šli v Mladinsko gledališče, kjer smo gledali predstavo Pavla nad prepodom.

V četrtek smo po pouku še enkrat šli na kohanje. Zvečer smo imeli zaključni večer. Plesali smo ob glasbi znanih pevk in pevcev, imeli smo avdicijo za najlepšo in najlepšega udeleženca MPŠ.

Na zaključnem dnevu smo na prireditvi predstavili svojo skupino in kaj smo se naučili v poletni šoli. Dobili smo potrdila o udeležbi in znanju ter se s solzami v očeh poslovili od prijateljev.

Upam, da bom še kdaj videla prijatelje iz MPŠ. Šola in asistenti bodo ostali v mojem spominu za vedno.

Milica Mitić

EKSKURZIJA V SLOVENIJO ZA OTROKE IZ SRBIJE, KI OBISKUJEJO DOPOLNILNI POUK SLOVENŠČINE

Izvedena je bila ekskurzija osnovnošolcev in srednješolcev iz društev po Srbiji v Kočevje od 22. do 24. 4. 2014 in v Piran od 24. 4. do 27. 4. 2015. 45 otrok in mladostnikov je prvi dan gostovalo pri vrstnikih in naslednji dan sodelovalo pri pouku na OŠ Ob Rinzi v Kočevju ter na Gimnaziji Kočevje. Šole so tudi poskrbele za prehrano. V okviru ND so od petka popoldne do ponedeljka zjutraj bivali v ČŠOD Breženka v Fiesi. Ob povratku v Srbijo so se ustavili še v praznični Ljubljani. Udeležili so se dejavnosti,

ki smo jih organizirali in vodili gostitelji in spremljevalci (ogled kraške jame, Kočevja, ogled Piranskih solin, Pirana, sodelovanje na delavnicah na Solinarskem prazniku, ogled Pomorskega muzeja, Ljubljane ...).

Tatjana Bukvič

MAVRICA V SUBOTICI

V oktobru 2015 smo se spet zbrali na že tradicionalnem X. otroškem srečanju Mavrica, ki ga vsako leto priredi Društvo Triglav.

Sodelovali so otroci iz slovenskih društev širom Srbije, tako da je bila tudi letos udeležba res številna. Otroci so pripravili recitacije, pesmi in drugo. Društvo Sava sta predstavljala brat in sestra Andrej in Dunja Skupek.

Po srečanju je bilo na vrsti druženje in s tem še ena priložnost za otroke, da se spoznajo, skupaj igrajo in stekajo prijateljske vezi.

V UČNI URI SPOZNAJ SLOVENIJO

12. marca 2015 je bila v prostorih OŠ Sveti Sava v Požarevcu izvedena javna učna ura z naslovom Spoznaj Slovenijo. Najmlajši učenci šole so pripravili kulturni program, v katerem so peli slovenske in srbske pesmi. Skupaj smo si ogledali kratek film o Sloveniji. Sledil je kviz Kaj vem o Sloveniji? Odziv otrok je bil velik, pokazali so zavidljivo poznavanje Slovenije. Najboljši so dobili nagrado.

Kviz in animacijo je pripravila učiteljica dop. pouka slovenskega jezika Tatjana Bukvič.

Dogodek je na ta način počastil otvoritev razstave Znameniti Slovenci v Beogradu, ki sta jo likovno upodobila Marija Vauda in Nikola Pilipović. Razstava je ostala na ogled učencem in njihovim staršem do konca šolskega leta.

Direktorica šole Margareta Sekulović je izrazila zadovoljstvo nad sodelovanjem in dodala, da upa, da se bo sodelovanje nadaljevalo in utrdilo v trajno prijateljsko vez med dvema narodoma, državama.

Dogodek sta idejno in organizacijsko pripravila člana Društva Slovencev Sava iz Kostolca, predsednik Saša Radić in član Zlatan Kostić.

Saša Radić

SLOVENŠČINA V KOSTOLCU – PODELITEV DIPLOM

Stari pregovor pravi »Kolikor znaš, toliko veljaš«. Z učenjem jezikov si odpiraš nova vrata, spoznaviš nove ljudi, njihove običaje in kulturo.

Pouk slovenščine v Kostolcu so obiskovali vsi tisti, ki so se želeli naučiti jezika svojih prednikov, ki so prvič prišli v Kostolac leta 1913, in osvežiti znanje jezika, ki so ga nekdanj govorniki doma. Tako je bila 11. junija 2015 v Tehnični šoli Nikola Tesla organizirana podelitev diplom vsem tistim, ki so se naučili osnov slovenskega jezika.

Od septembra 2014 pa do junija 2015 je pouk vsak četrtek obiskovalo 25 učencev, starih od 9 do 77 let. Pouk je vodila Tatjana Bukvič, ki je povedala, da je izredno zadovoljna s tako številnim odzivom učencev.

Saša Radić, predsednik oddelka Društva Sava v Kostolcu, se je vsem zahvalil za njihovo prisotnost na urah in rekel, da se bo v septembru 2015 začelo drugo leto učenja slovenščine v Kostolcu.

Danes v Kostolcu živi in dela 250 oseb, ki imajo slovensko poreklo in s šolo jezika v svojem mestu ter medsebojnim druženjem ohranjajo povezanost s svojo matično domovino.

Saša Radić

TRADICIONALNI POMLADNI PRAZNIKI V SLOVENIJI

V maju mesecu 2015 je pri pouku slovenščine že drugič gostovala gospa Maja Godina Golja, znanstvena svetnica na Raziskovalni postaji Maribor in profesorica na različnih fakultetah.

Predavateljica se ukvarja predvsem z raziskovanjem prehrane na Slovenskem. Njena področja raziskav pa so še: zgodovina etnologije, teorija in metodologija etnoloških raziskav, mestna etnologija.

Otrokom je v obliki delavnic predstavila tradicionalne pomladne praznike v Sloveniji, kot se jih nekateri starejši še spominjamo. Z bogatim slikovnim gradivom je učencem približala praznik pustovanja, koledovanja, tepeškanja, velikonočnega praznovanja, jurjevanja, gregorjevanja itd.

Preživeli smo zanimivo in poučno dopoldne. Po pripovedovanju in opisu pustnih mask, je nastalo tudi nekaj lepih likovnih izdelkov.

Tatjana Bukvič

KVIZ ZA OTROKE V NIŠU - KOLIKO POZNAME NAŠO SLOVENIJO?

Kviz za otroke iz slovenskih društev po Srbiji je bil organiziran 24. oktobra 2015 v prostorih Regionalnega centra občine Mediana v Nišu. Na njem so tekmovala ekipe iz Društva Slovencev Sava, Društva Slovencev Triglav, Društva Slovencev Kredarica, Društva Slovencev Planika, Društva Slovencev Kula, Društva Slovencev Lipa in gostiteljska ekipa iz Društva Slovencev France Prešeren.

Vse prisotne in še zlasti nastopajoče sta za začetek pozdravila predsednik SKS, Ivica Gruden in podpredsednik Branko Volf ki sta po kratkem nagovoru zaželela tekmovalcem uspešno rešen izid tekmovanja. Nato so se s kratkim programom predstavili najmlajši učenci dop. pouka slovenščine iz Niša. Pripravili so tri pesmice, ki opevajo gozdne živali, in tako naredili uvod v tematiko kviza: GOZD, GOZDNE ŽIVALI IN NJIHOVA BIVALIŠČA. Zapeli so pesem o kukavici, kaj delajo živali pozimi in o čukovi ženitvi. Pripravljenec in voditelj kviza je bil tudi letos Darko Hederih, ki je s Pavlom Ravnohribom zabavno vodil tekmovalce skozi kviz. Otroci so pokazali dobro poznavanje tematike, tekmovalnost in iznajdljivost. Gledalci pa so se naučili nekaj novega in se ob navijanju za domače društvo zabavali. Zmagovalna ekipa tokratnega kviza je bila iz Vršca, zmagovalki pa Staša Teržan in Marija Šipka.

Na koncu je sledila podelitev priznanj in nagrad ter daril. Organizatorji so se zahvalili tekmovalcem in voditeljima ter jih povabili na druženje spet naslednje leto. Sledila sta kosilo in ogled centra mesta, trdnjave in kule.

V Nišu so se obudila stara poznanstva in stkala nova prijateljstva. Nikogar ni bilo, ki ne bi z zadovoljstvom pohvalil druženja in organizacije prireditve. Zato so si udeleženci obljubili, da se ponovno snidejo spet naslednje leto.

Tatjana Bukvič

VELIKA NOČ

Veliko noč smo letos z otroki pri pouku slovenščine obeležili živo in pisano. Najprej so spoznali praznovanje velike noči v Sloveniji. Pogovarjali smo se o tem, da je to praznik družine, ki se na nedeljski dan zbere ob skupnem zajtrku. Poimenovali smo velikonočne jedi in kakšen simbol ima vsaka od njih. Otroci so po modelih, ki nam jih je posodila gospa Nuša, poslikali več različnih jajčk. Rekli smo jim PIRHI. Vsak je najlepšega poklonil prijatelju ali prijateljici.

Tatjana Bukvič

NAŠA SLOVENSKA BESEDA V ZRENJANINU

V soboto, 6. junija 2015, se je že devetič zapovrstjo zgodila prireditev Naša slovenska beseda – srečanje vseh slovenskih društev v Republiki Srbiji v organizaciji Društva Slovencev Planika iz Zrenjanina.

Letos so bili v Zrenjanin vabljeni učenci, učitelji in ravnateljica ga. Darja Delač Felda Osnovne šole ob Rinži Kočevje, ki je gostila otroke dopolnilnega pouka slovenščine v Srbiji, ko so le-ti v aprilu obiskali Kočevje, učenci, učitelji in ravnateljica ga. Biljana Jovanov Osnovne šole Dr. Jovan Cvijić Zrenjanin ter najbolj znana bibliotekarka ter promotorka bralne značke v Sloveniji ga. Tilka Jamnik.

Po pozdravnem nagovoru in toplih besedah, ki nam jih je v svojem pismu namenila začasna odpravnica poslov Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu ga. Mateja Norčič Štamcar,

se je začela prireditve. V tem delu programa je nastopilo osem društev, in sicer: iz Beograda, Novega Sada, Subotice, Vršca, Gudurice, Rume, Niša in Zrenjanina. V imenu Društva Sava sta se predstavila z odličnim recitalom Andrej in Dunja Skupek.

Sledila je podelitev posebnih zahval in priznanj: za "besednico leta 2015" so razglasili ravnateljico OŠ ob Rinži, go. Darjo Delač Felda, podelili so tudi priznanje "bralka zmagovalka leta 2015" ge. Tilki Jamnik ter priznanje "gledališnica leta 2015" ge. Veri Popović.

Po končani prireditvi je predsednik Društva Slovencev Planika iz Zrenjanina g. Rudolf Tot povabil vse goste na ogled mesta in mestnega vrta ter k skupnemu kosilu. Po predahu so učence odpeljali v vasico Belo Blato, kjer so si ogledali etno hišo ter razmišljali, kako so ljudje nekoč živeli in znali uporabljati naravne materiale.

Skupaj smo preživeli lep dan, zato se zahvaljujemo organizatorjem in se veselimo našega srečanja prihodnje leto.

Milena Spremo

PRVIČ V PIŠECAH

(piše udeleženka projekta Moja hiša je tvoj dom Društva Pleteršnikova domačija Pišece)

20. 6. 2015 sva z možem Zoranom prvič obiskala Pišece. Bil je sončen dan, narava sveže zelena, prelepa. Nikoli še nisva videla česa podobnega. Pri OŠ Maksa Pleteršnika naju je čakala učiteljica Rut Zlobec in naju pristrčno sprejela. Skupaj smo odšli v hišo gospe Ančke Iljaž. Pri Ančki sva se počutila čisto domače. Pridružili so se nam še drugi gosti. Skupaj smo pili vino in jedli domače jedi, se pogovarjali in smejali. Nato smo odšli v vinsko klet, ki je v lasti gospoda Stanka Preskarja. Tu smo degustirali njegovo vino. Pokazal nam je svojo obnovljeno vinsko klet, vinograd in najstarejšo trto, ki jo je prinesel iz Lenta v Mariboru.

Hvaležno sva se poslovila od vinarja in se odpravila v zidanico, kjer naju je že čakal veseli gospod Ljubo Popović. V zidanici sva z Zoranom bivala šest dni. Zidanica stoji med vinogradi in gozdovi, obkroža jo mirna in čudovita narava. V njej sva se počutila odlično. Zjutraj naju je zbuvalo petje ptic. Mislila sva, da sva v raju. Zidanica je opremljena tako, da je vse pri roki. Ničesar nisva pogrešala.

Pišece so mala vas, a v njej je dogajanja veliko. Vsak dan sva obiskala neko domačo prireditev.

V soboto sva si ogledala Brežice, bila je Noč muzejev. Brežice so lepe in prav tako je impresiven tudi muzej.

V nedeljo sva šla na Otočec. Pogledala sva notranjost gradu,

okoljske parke in jezero. Vse je lepo urejeno. Popoldan so v Pišecah v Kulturnem domu praznovali 30. obletnico delovanja ženskega pevskega zbora. Prisostvovala sva koncertu Artiških tamburašev. Spoznala sva nove ljudi in se pogostila.

V ponedeljek sva obiskala Maribor, rojstno mesto moje mame. Med sorodniki nimava nikogar, ki bi bil še živ. Zato sva se srečala s prijatelji in sprehodila po pokopališču. Večer sva preživela na literarnem večeru v Pleteršnikovi domačiji.

V torek dopoldan sva z gospo Ančko obiskala grad v Pišecah. Povedala nama je zanimive zgodbe iz zgodovine gradu, o njegovih dobrih in slabih gospodarjih. Z nami je bil tudi zelo prijazen gospod Ivan, ki nas je vodil po prostorih in nama prav tako povedal veliko zanimivosti o gradu. Ob slovesu smo si nazdravili z domačo pijačo in zadovoljni odšli domov. Zvečer sva se z možem udeležila glasbenega festivala otrok v OŠ v Pišecah. Nastop otrok naju je navdušil, peli so čudovito.

V sredo sva šla v Terme Čatež. Najprej sva si ogledala okolico. Vse je lepo urejeno, čisto. V Termah je bilo veliko obiskovalcev. Večina so bili gostje kompleksa hotelov z bazeni s termalno vodo. Popoldne smo z gospo Ančko obiskali Brežice – Dom kruha, vina in salam. Na prireditvi smo malo popili, pojedli in se povesečili.

V četrtek nama je gospod Martin Dušič, predsednik Društva Pleteršnikova domačija, pokazal spomenik in rojstno hišo Maksa Pleteršnika (obnovljeno in spremenjeno v muzej). Maks Pleteršnik je bil profesor, jezikoslovec, pisatelj, avtor izjemnega slovensko-nemškega slovarja. Rodil se je leta 1840, umrl je leta 1923. Ogledala sva si originalne predmete tistega časa: knjige, pohištvo ... Nato smo si še skupaj ogledali cerkev sv. Mihaela, ki ima kar 42 m visok zvonik, razkošno baročno notranjost in oltar, ki je prinesen iz Radelj ob Dravi. Gospod Dušič je za vse pripravil dobro kosilo. Ob okusni jedi smo se počutili prijetno, pogovarjali smo se, kot da smo sorodniki ali že dolgo prijatelji. Res, hvala družini Dušič za odlično pripravljeno kosilo.

Gospo Ančko sva z Zoranom kar posvojila. Pogosto naju je gostila na zajtrku, kosilu, naju vodila na ogled po okolici. Prav tako sva hvaležna učiteljici Rut in Ljubu, ki sta nama namenila veliko časa. To so čudoviti ljudje.

Z Zoranom sva bila navdušena nad okoljem, čudovito naravo, a najbolj nad ljudmi. Kar prehitro so nama minili dnevi, saj nisva videla vsega, kar kraj ponuja. Zelo sem srečna, da sem bila deležna te lepote in prijaznosti ljudi. Da sem bila del njihove kulture, običajev. Da sem lahko obnovila slovenščino in da sem Slovenka.

Hvala vsem, ki so nama omogočili bivanje v Pišecah.

Nada Mandić

ZAKLJUČNA PRIREDITEV ZA UČENCE DOPOLNILNEGA POUKA SLOVENŠČINE

Od letošnjega šolskega leta smo se z učenci poslovili 15. 6. 2015 v društvenih prostorih. Na prireditvi so sodelovali mlajši in starejši učenci pouka, starši ter predsednik Društva Sava.

Najprej je vse lepo pozdravila učiteljica Tatjana, potem je besedo prevzel Saša Verbič, ki je pohvalil šolsko delo in učencem zaželel lepe počitnice.

V nadaljevanju je učiteljica predstavila delo in dogodke v tem šolskem letu in jih pospremila s slikovnim gradivom:

- Subotica – Mavrica
- Niš – kviz Koliko poznamo našo slovenijo
- Na tržnici z Ivano in Sanjo
- Pečemo z Nušo – ptički in flancati
- Rišimo z Marijo – Novoletni okraski za jelko
- Miklavž v Beogradu
- Obiskali smo Slovenijo – Kočevje in Piran ter Ljubljano
- Došel je došel, Zeleni Jurij
- Zrenjanin – Naša slovenska beseda

Nato je sledil nastop najmlajših učencev, ki so povedali pesmico:

- Ana: Živalsko sodišče
- Stefan: Lestev in sirček
- Leon: Tri žametne štruce
- Mia: Kje stanuje mala miška
- Marija: Vas na Krasu
- Megi: Miške plešejo
- Aleksandar: Ob morju
- Andrej: Lisica in volk
- Dunja: Zaseda za medveda

Na koncu se je učiteljica zahvalila vsem za dobro delo in sodelovanje. Najlepša zahvala je bila namenjena gospe Mariji Vauda, gospe Nuši Gerden, družini Skupek, družini Mandić in vsem, ki so s svojo dobro voljo prispevali, da je bilo delo pri pouku prijetnejše in plodnejše. Zahvalila se je tudi g. Verbiču kot predsedniku Društva in Nacionalnega sveta, ki je imel vedno velik posluh za pomoč učiteljici in staršem pri financiranju in moralni podpori. Vsi otroci so ob zaključku v dar prejeli slovensko knjigo in sladko nagrado.

Razšli smo se z obljubo, da se v septembru z novimi močmi in idejami zopet srečamo.

Tatjana Bukvič

JEZIKOVNI KOTIČEK

Jêzik, jezika, jeziku, jêzik, o jeziku, z jezikom...

Dva jezika, dveh jezikov, dvema jezikoma,
dva jezika, o dveh jezikih, z dvema jezikoma

Trije jeziki, treh jezikov, trem jezikom,
tri jezike, o treh jezikih, s tremi jeziki

Skratka: jezikovni kotiček

Pred kratkim sem na spletni strani Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša »jezikovno svetovanje« zasledila zanimiv članek, ki se nanaša na vprašanje in razlago pisanja določenih besed – predložnih zvez – skupaj ali narazen:

Vprašanje nekega bralca je bilo naslednje:

”Po mojem mnenju (na podlagi jezikovnega znanja, ki sem ga dobil v mlajših letih) se izrazi *ponavadi*, *nenazadnje*, *zatem* (časovno), *navidez*, *naprodaj* ipd. pišejo skupaj oz. z eno besedo.

Primeri:

- *Ponavadi grem spat ob desetih.*
- *Nenazadnje to sploh ni bil njegov problem.*
- *Pet minut zatem je prišel še njegov odvetnik.*
- *Navidez je bilo vse v redu.*
- *Hiša je naprodaj.*

Vendar pa v zadnjem času opažam, da se v knjigah in drugih (lektoriranih) tekstih ti izrazi dosledno pišejo narazen: *po navadi*, *ne nazadnje*, *za tem*, *na videz*, *na prodaj*. Zato sem pogledal v slovenski pravopis, kjer pa jih (z izjemo izraza *zatem*) nisem našel. Ali to pomeni, da zapis z eno besedo ni v skladu s slovenskim pravopisom?”

Odgovor, ki ga je podala gospa Helena Dobrovoljc, pa je bil:

”Pravopisno načelo, predstavljeno v Slovenskem pravopisu (v nadaljnjem besedilu: SP) iz leta 2001, pravi, da pišemo sestavine posamezne besedne zveze narazen, če jim lahko pripišemo navadni pomen (*stati na poti* – ‘na cesti’) in če med sestavine lahko vrinemo besedno enoto (*po (svoji stari) navadi*).

Vendar pa je očitno, da je SP 2001 z upoštevanjem naštetih načel ukinil zapis skupaj pri prislovih *ponavadi*, *navidez*, ki so ga prejšnji pravopisi in Slovar slovenskega knjižnega jezika (v nadaljnjem besedilu: SSKJ) dopuščali in ki ga uporabniki pogosto prepoznavamo kot nujnega zaradi pomenskega razlikovanja.

Pri prenovi pravopisa, tako pravil kot slovarja, bo treba upoštevati, da se naštete zveze oz. besede danes vedejo drugače, kot so se ob sestavljanju SSKJ in SP 2001, zato bo ponovno preučena jezikovna norma, v skladu z njo pa bodo normirani tudi zapisi, ki imajo pomenskorazlikovalno vlogo, npr.:

- *ponavadi: Ko pogladite površino njegove sprednje strani, morate s prsti na nekaterih mestih občutiti izbokline, ki jih ponaredki ponavadi nimajo.* (v pomenu ‘navadno’)

- po navadi: *po (svoji stari) navadi je ...*
- navidez ALI na videz: *Oba sta v navidez / na videz enakem položaju. Poznata se le navidez / na videz.*
- na videz: *Simpatična pevka vedno pazi na (svoj) videz in prav dobro se zaveda ...*

K zapisu skupaj pri teh izrazih napeljuje tudi skladenjski položaj, npr.: *Ob koncu je Göncz osvetlil še nekatere svoje poglede na na videz nasprotujoče si položaje, v katerih se je znašel.*

Po pravilih SP 2001 se tiste besede, katerih sestavine nimajo sodobne oblikoslovne podobe, pišejo le skupaj. V to skupino bi uvrstili *naprodaj*, saj že SSKJ besedo *prodaj* označuje kot starinsko in v rabi navadno s predlogom, prim. SSKJ in SSKJ2:

- *pródaj* m neskl. star., v prislovni rabi, s predlogom *prodaja*: krompirja je dovolj tudi za prodaj / stvar gre dobro v prodaj; prim. *naprodaj*

Torej: *Naprodaj so celo dvodelne stekleničke, ki so na sredini stisnjene, ravno pravšnje za otroške roke.*"

Priredila: Danijela Stojnić

OTROŠKI KOTIČEK

KOROŠKA SLOVENSKA POEZIJA

Gustav Januš (1938 -)

ČASOPIS

V časopisu je vse črno na belo tiskano. Če hočeš zvedeti o soncu, o travi, o cvetočem drevesu, moraš priti v mojo vas in pogledati skozi okno in ne v časopis, ker v časopisu je vse črno na belo tiskano.

NOVINE

U novinama je sve crno na belom štampano. Ako želiš da znaš nešto o suncu, travi o razcvetalom drvetu, moraš doći u moje selo i pogledati kroz prozor a ne u novine, jer je u novinama sve crno na belom štampano.

Prevedli: učenci dop. pouka slovenščine (Ivan, Dušan, Milka, Nada, Ivana, Dušanka)

SLOVENSKE NARODNE JEDI

Predstavljamo slovenske narodne jedi, ki so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše kulturne dediščine. Po nastanku, pomenu in značilnostih te jedi razlikujemo od danes (pogojno povedano) splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah, kjer so nastale, če je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. V vsakem primeru si bomo prizadevali slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni med njimi pač niso popolnoma v skladu s sodobnimi zahtevami zdrave prehrane.

Postrvi po bohinjko

Sestavine: 3-4 kg postrvi, 30 dag olja, 10 dag ostre moke, 3 jajca, 15 dag bohinjskega sira, 10 dag drobtin, peteršilj, sol

Očiščene postrvi zrežemo na manjše kose, jih posolimo, povaljamo v moki, nato v stepenih jajcih, ki jim dodamo sesekljan peteršilj in nazadnje še v mešanici drobtin in naribanega bohinjskega sira. Ocvremo v vročem olju. Ponudimo s pečenim krompirjem, drobnjakovo omako * ali raznimi solatami.

*Recept za drobnjakovo omako je objavljen v Biltenu št. 24

Hren z jajci

Sestavine: 2 korenini hrena, 2 rumenjaka, 1 dl olja, sol, 2 trdo kuhani jajci, vinski kis

Nariban hren pokapamo s kisom, da ne potemni. Rumenjaka mešamo z oljem, ki ga dodajamo po kapljah. Ko se zgosti, solimo, dodamo pretlačena, trdo kuhana rumenjaka, sesekljana beljaka, hren in kis po okusu. Ponekod dodajajo tej omaki malo gorčice in sladkorja.

Orehovi štrukeljci, vzhajani

Sestavine za testo: 1/2 kg moke, 10 dag masla, 5 dag sladkorja, 1/4 l mleka, 3 dag kvasa

Sestavine za nadev: 10 dag masla, 3 rumenjaki, 10 dag sladkorja, 1/4 l smetane, limonina lupinica, sneg iz beljakov, 40 dag zmletih orehov

Priprava nadeva: Maslo umešamo z rumenjaki in sladkorjem, dodamo smetano, sesekljano limonino lupinico in sneg iz beljakov. Vse skupaj rahlo zmešamo.

Zamesimo testo, ga dobro stepemo in pustimo vzhajati. Vzhajanega razvaljamo za nožev rob debelo. Robove porežemo. Namažemo z nadevom in potresemo z zmletimi orehi. Testo zvijemo v štrukelj, z lesenim nožem narežemo štrukeljce, jih zložimo na pomazan pekač, kjer naj vzhajajo. Vzhajane, toda ne preveč, spečemo ali skuhamo v slanem kropu.

Danijela Stojnić

MOJI SPOMINI - *Slobodan Toma Jakoš*

Rodil sem se leta 1950 v Beogradu, kjer sem končal osnovno in srednjo gradbeno šolo. Vso svojo delovno dobo sem delal v stroki. Najprej kot gradbeni tehnik na terenu in nato v podjetju Mašinoprojekt – copring d. d. kot projektant za mnogo projektov za zgradbe doma in v tujini. Bogate izkušnje sem pridobil kot nadzornik na objektu Narodne banke (od Jugoslavije preko SCG do Srbije).

Moji starši so prišli v Beograd pred drugo svetovno vojno. Oče je rojen v Bizoviku pri Ljubljani, mama je z Goriškega – iz vasi Grad (blizu Murske Sobote). Prišla sta »s trebuchom za kruhom«. Po prihodu v Beograd sta se zelo hitro vklopila v novo okolje, saj so ju Beograjčani sprejeli odprtega srca. Okolica ju je cenila in spoštovala.

»Kmetje« so se v novem okolju medsebojno družili, sklepali nova poznanstva, botrstva, zakone, tako da se je število Slovencev v Beogradu povečalo.

Na žalost so moji starši umrli pred osnovanjem našega Društva Sava. Prepričan sem, da bi bili tudi oni njegovi člani. Tako sem iz pietete do njih in seveda zaradi svoje želje bil med ustanovitelji Društva, tj. v ustanovitvenem odboru za osnovanje Društva.

Če se ozrem na osnovanje Društva, moram omeniti, da ima pri tem veliko zaslugo gospod nadškof Stanislav Hočevar, ki je med verniki sprožil pobudo, da se organizira sestanek Slovencev. Sestanek se je dogajal na Karaburmi spomladi leta 2001. Formiran je bil Iniciativni odbor z 22-imi člani. Kmalu je sledilo osnovanje Društva. Ustanovitvena skupščina se je zgodila 23. 6. 2001 v ulici Hadži Milentijevi v župniji Svete Device Marije. Društvo je bilo osnovano z nalogo, da ohranja jezik, neguje kulturo in običaje domovine naših staršev, ki so zaradi spleta okoliščin prišli živeti in delati v Srbijo. Nesebično pomoč v teh prvih trenutkih nam je nudil tudi monsijor Jože Hauptman, župnik cerkve, ki nam je odstopil župnijski urad za prvo streho nad glavo. Dal nam je soglasje za sedež, hišno številko in donacijo, tako da smo se lahko registrirali na mestni občini in izdelali pečat Društva.

Prvo Predsedstvo Društva je bilo v naslednjem sestavu:

Anica Sabo – predsednica,
moja malenkost – podpredsednik,

Jožefa Jozić – sekretar,
Ema Hribšek – blagajnik,
Aleksandar Šuster – član,
Ciril Zajc – član.

Prvi predsednik Skupščine Društva je bil Vladimir Žnidarčič.

Prvi meseci so bili obenem zelo čudni in hkrati lepi in mi smo bili polni zanosa. Ljudje so se včlanjevali v Društvo z občutkom, da prihajajo k svojim.

Kot vsako Društvo smo se soočili tudi s težavami, lahko bi rekli, da nismo bili imuni na »otroške bolezni«, ampak iz dneva v dan je število članov naraščalo in projekti, ki smo jih osnovali, so se pričeli udejanjati.

S finančno pomočjo Republike Slovenije smo lahko najeli novi prostor za sedež Društva na Višegrajski ulici številka 23. Predsedništvo je dobilo svojo pisarno. To je izzvalo veliko veselje, ampak ... v tem prvem trenutku nismo imeli niti miz niti stolov niti omar, prav tako ne telefonske linije. Od članov Društva so prihajale nove donacije. In tako smo napolnili pisarno.

Zahvaljujoč Maji Đukanović in njenemu nesebičnemu in profesionalnemu zavzemanju se je začela odvijati šola slovenskega jezika. Prihajali so udeleženci vseh starosti – od najmlajših do najstarejših, in tako se je v Beogradu ponovno zaslišala slovenska beseda. Najmlajši so se na pamet naučili pesmice, čeprav še niso znali pisati.

Osnovana sta bila mešani pevski zbor pod vodstvom Anice Sabo in kvartet Sava.

Proslavljali so se kulturni prazniki v Beogradu. Na odru so se »srečali« Prešeren in Čop, Lepa Vida, skozi okno je sijala luna, čolnič je plaval po jezeru, zabučale so gore, kiklca ni bila prodana ...

Ob koncu vsakega druženja smo uživali v tonih diatonične harmonike Ivana Debeljaka. Sv. Martin je blagoslavljal mlado vino. Miklavž je z angeli prihajal na obisk in v svoji košari je imel darila za otroke.

S formalizacijo Društva je nastala zamisel o knjižnici. Knjižni fond se je iz dneva v dan povečeval z novimi knjigami – tudi s tistimi, ki smo jih mi kot člani Društva prinesli kot svoj prispevek – in Bogdan Pišot jih je pričel popisovati v register.

Nastala je ideja o tiskanju Biltena, da bi na ta način ohranili pred pozabo vse

lepe dogodke, ki smo jih doživeli, in tako je časopis postal pričevalec preteklih časov. Prvi in glavni odgovorni urednik je bil Vladimir Uršič.

Tako je po reki Savi in z vetrovi s Triglava prišel v Beograd duh naših staršev, naletel na plodna tla in se nastanil.

Moram reči, da sem ponosen na te prve korake Društva.

Od dneva osnovanja Društva sem bil izbran za podpredsednika in moram omeniti, da mi je to bilo v veliko čast. V vsakem trenutku se trudim, da bi dal vse od sebe in nikoli mi ni nič težko narediti, da bi bilo delovanje Društva uspešno. Moja želja je, da se do gostov, ki prihajajo v Društvo, obnašamo kot dobri gostitelji, da imamo dobre odnose z Veleposlaništvom Republike Slovenije, z drugimi društvi in okoljem, v katerem živimo in delamo.

Glede na to, da opravljam tudi funkcijo blagajnika Društva, žal ugotavljam, da so posamezni člani neodgovorni glede svoje obveznosti plačila članarine.

Od prvih dni v Društvu so starši včlanjali svoje otroke. Po statutu slednji ne plačajo članarine do polnoletnosti. To so naše Mojce in Kekci. Mnoge Mojce in Kekci so že zdavnaj postali polnoletni, vendar so pozabili plačati članarino.

Na koncu se želim opravičiti vsem, ki jih nisem omenil, ker sem se v tem prispevku osredotočil na same začetke osnovanja in delovanja Društva. Prosim, naj mi ne zamerijo.

Slobodan Toma Jakoš

POJOČA DRUŽBA

Ob 10. obletnici Pojoče družbe in njenih davnih začetkov

Društvo Sava je organiziralo izlet na Kosmaj. Na sprehodu smo izletniki peli domače pesmi in zelo uživali. Tako se je rodila ideja, da bi sestavili pevski zbor.

Naporno in dolgotrajno je bilo porajanje današnjega zbora. Najprej smo ob druženju naredili seznam zainteresiranih članov in vsak je povedal svojo priljubljeno pesem. Ker je bilo med nami tudi pet moških, se imenujemo Pojoča družba in ne ženski pevski zbor. Ludvik Pucelj, ki je bil najboljši pevec, je žal umrl, prav tako tudi Vinko Drašković. Ostalih mož naše pesmice niso zanimale. Tudi tri žene iz naše družbe: Mojca Mičić, Angelca Abramović in Ljubica Maksimović niso imele moči za zbor, ki takrat še ni bil čisto pravi, saj smo prepevale, kakor smo znale. Vsaka je izbrala svojo omiljeno pesem in to smo prepevale.

Pavla Milovanović: Sinoči je pela; Ivana Milković: Fantje po pol gredo; Nuša Gerden: Sirota jaz okrog blodim; Neva

Milovanović: Dekle je po vodo šlo; Marija Prodanović: Gor čez jezero; Milojka Simeunović in Marija Matković nista imeli svojih pesmic, a sta vseeno redno in radi prihajali na vaje ter prepevali vseh deset let. Prepevale smo, kakor smo znale, brez posebnega znanja, a z veliko ljubeznijo.

Po treh letih je Ivana med nas pripeljala gospo Božico Toskić. Božica je postala naša zborovodkinja, začelo se je resno petje in iz nas je nastal pravi pevski zbor. Božica je s svojo strokovnostjo, ljubeznijo do dela z nami in brezmejnimi potrpljenjem naredila kompakten zbor, ki je štel dvajset Slovenk, ki so ali še živijo v Beogradu. Prepela je z nami sedemdeset starih pesmi. Tudi slovenske božične in velikonočne. Lepo je bilo slišati prvič v Beogradu v slovenščini zapeto pesem Sveta noč, vsem nam je bilo nekako toplo pri srcu.

Društvo nam je priskrbelo za vse enaka in prepoznavna oblačila po meri, tako smo na nastopih ponosno predstavljale beograjske Slovenke. Vsa leta redno nastopamo v Subotici in Novem Sadu. Tam se zberejo vsi slovenski zbori, ki delujejo v Srbiji. V Beogradu smo se predstavile v Etnografskem muzeju, v Domu armije, v nekaterih domovih za ostarele občane in na svečani prireditvi v Občini Vračar. V cerkvi Blažene device Marije smo nastopile skupaj z Moškim pevskim zborom Vinko Vodopivec iz Slovenije. V Sloveniji smo že štirikrat sodelovale na Taboru slovenskih zborov v Šentvidu pri Stični.

Sedaj pa že vadimo za naš peti nastop v domovini. Božica bo letos zaradi bolezni le naša gostja. Vse se že veselimo potovanja in nastopanja v Sloveniji. Veselimo se tudi pevskih vaj. Redno prihajamo iz vseh koncev Beograda dvakrat na teden, med seboj se lepo razumemo.

Skupaj praznujemo razne društvene in osebne praznike. Spečemo pecivo, društvo prispeva pijačo, vsi pa se veselimo. Božične in velikonočne praznike počastimo v naši katoliški cerkvi, takrat je z nami g. Stanislav Hočevar.

Ana Nuša Juvanc-Gerden

NA PLANINCAH...

ŠARA

Že nekaj let se planinci balkanskih držav enkrat na leto srečujejo vsakič v drugi državi in drugem planinskem središču. Letošnji gostitelj Balkanskih srečanj je bilo makedonsko planinsko društvo "Ljuboten" iz Tetova, ki je to srečanje organiziralo od 19. do 21. junija 2015 na gori Šara, in sicer v smučarskem

središču Popova Šapka. Iz planinskega kluba Železničar Beograd nas je v Makedonijo potovalo 9 planincev, od tega smo bili štirje tudi člani Društva Sava: Mirko Detiček, Vinko Grgič, Olgica Zorko in jaz. Poleg naše delegacije so prišli tudi predstavniki drugih planinskih društev iz Srbije, Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Hrvaške, Bolgarije in seveda Makedonije. Iz Slovenije ni bilo nobenega društva, toda vsaj mi štirje smo na nek način predstavljali našo domovino.

Prišli smo v petek pozno zvečer v temi, toda zjutraj, ko smo vstali, smo videli lepa, zelena pobočja, nekaj hotelov in žičnic, vse posijano s soncem, ter modro nebo. Medtem ko smo se dogovarjali in pripravljali za pohode, so se že začeli nabirati oblaki, vremenska napoved za ta dan je bila namreč slaba. Na izbiri so bile tri poti različne zahtevnosti in z Vinkom sva se odločila za srednjo, za pot na vrh Plat (2308 m), ki je nekoliko krajša, predvsem zaradi nevarnosti neviht (strele na odprtem v hribih so zelo nevarne) in dežja. Olgica in Mirko sta šla na najkrajšo, ker je Mirko pred kratkim operiral oba kolka.

Skupine planincev so bile številne in mešane ter iz različnih društev. To je bila priložnost za spoznavanje in druženje. Ker smo

vzpon začeli na 1700 m, smo se hitro povzpeli do višine oblakov in obtičali v megli. Takšno vreme nas je izmenično spremljalo celo pot; zdaj smo bili v megli in smo videli komaj nekaj metrov daleč, že čez nekaj minut pa je veter pregnal oblak in je posijalo sonce ter so se prikazali bližnji vrhovi in modro nebo.

Na Šari so gozdovi, toda ne veliki, prevladujejo travniki in na njih je še veliko ovac, ker pa so tam doma tudi volkovi in medvedi, jih varujejo izredno hudi in bojeviti šarplaninski psi, ki so tudi zelo močni. Šara je v tem letnem času sveže zelena in posejana z raznobarnim cvetjem. Tudi izvirov in potokov, ki se veselo šumeč po skalah spuščajo v dolino, ne manjka.

Ob vsem tem smo se skoraj neopazno povzpeli na široko sedlo – razpotje. Ker so se oblaki občasno umikali, smo pred seboj proti jugu zagledali najvišji vrh Šare: Titov vrh (kakor mu pravijo Makedonci), 2748 m, z značilnim zidanim okroglim stolpom. Za nami je "najin" vrh Plat, pod nami desno pa globoka dolina,

V tej številki Biltena objavljamo imena tistih članov, ki so preminuli in nas zapustili v letu 2015. Objavljamo imena tistih, o katerih smrti smo bili obveščeni.

Alma Sindik: Kobarid, 11. 11. 1934 – Beograd, 6. 1. 2015

levo še drugi vrhovi, vse vidno samo za trenutek, preden obzorje prekrije nov oblak. Čeprav so pobočja prav do vrhov zelena, smo tu in tam videli tudi lise snega. Nekaj časa smo uživali v tem naravnem amfiteatru, potem pa smo se odpravili po travnatem pobočju še na zadnji vzpon. Čez pol ure smo bili na vrhu in praktično ves čas v oblaku. Naredili smo posnetke in se obrnili nazaj. Pri tem moram omeniti planinca iz Zenice, ki je brez ene noge, z dvema berglama prehodil celo pot in se povzpел na vrh Plat celo prvi. Srečali smo ga tudi prejšnja leta na Balkanskih srečanjih planincev in vedno je bil dobre volje ter prispeval k dobremu vzdušju v družbi.

Na poti nazaj smo imeli neprijetno srečanje z šarplaninskimi psi, ki so bili precej agresivni, saj so hoteli zavarovati svoje ovce in če bi ne bilo zraven pastirjev, bi se srečanje slabo končalo.

Med potjo nazaj se je vreme še poslabšalo in ko smo zagledali Popovo šapko, je začelo deževati. Mi smo še dokaj suhi prišli na kosilo. Skupina, ki je šla na Titov vrh, pa je imela manj sreče in je nazaj grede kar nekaj ur hodila v dežju.

Zvečer so domačini za vse udeležence organizirali večerjo in zabavo z glasbo in plesom. Tudi to je bilo lepo. Nihče se ni pritoževal, da je utrujen zaradi prehojenih tudi več kot 18 km in več kot 1000 višinskih metrov.

Zadnji dan smo obiskali Tetovo, kjer smo si ogledali razstavo ob 50. obletnici "Ljubotena", znamenito Pisano džamijo, staro mestno jedro ter poskusili baklave in druge sladice, po katerih so znane tamkajšnje albanske slaščičarne. Na koncu smo obiskali še samostan Lešok, kjer nas je čakal "vojnički pasulj", in se nato odpravili domov.

Zorko Branko